

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Jitka HRABOVSKÁ

Proměny průmyslu v Prostějově v postmoderní době

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

Olomouc 2018

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Jitka Hrabovská (R140424)

Studijní obor: Regionální geografie

Název práce: Proměny průmyslu v Prostějově v postmoderní době

Title of thesis: Changes of industry in Prostějov in the post-modern period

Vedoucí práce: doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

Rozsah práce: 57 stran

Abstrakt: Průmysl je významným, světovým hospodářským odvětvím měst i celých států, které tvoří významný podíl v ekonomickém složce. Práce je zaměřena na vývoj průmyslu spojený s urbanistickými a demografickými změnami. Cílem práce bylo zhodnotit jednotlivé průmyslové éry s hlubším zaměřením se na změny po roce 1989.

Klíčová slova: Prostějov, průmysl, privatizace, průmyslová zóna, společnost

Abstract: Industry is an important, world-class economic sector of cities and states that make a significant contribution to the economic component. The work is focused on the development of industry associated with urban and demographic changes. The aim of the thesis was to evaluate individual industrial seasons with a deeper focus on changes after 1989.

Keywords: Prostějov, industry, privatization, industry zone, company

Tímto prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala sama a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu a zdroje v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Olomouci, dne 24. 4. 2018

.....

podpis autora

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jitka HRABOVSKÁ**
Osobní číslo: **R140424**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Proměny průmyslu v Prostějově v postmoderní době**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zhodnotit dosavadní vývoj průmyslu v Prostějově, a to především s ohledem na změny po roce 1989. Autorka se zaměří jak na územní změny související s rozvojem a transformací průmyslu, tak na změny urbanistické či demografické. Za tímto účelem autorka provede rešerši odborné domácí i zahraniční literatury, a dalších regionálních zdrojů. Práce bude mít charakter synteticko-analytický. Nedílnou součástí bakalářské práce budou kartografické výstupy.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

HOZÁK, J., SCHEUFLER P. Tvář průmyslové doby. Praha, ČVUT, 2007.
CYDLÍK, T. Historie a současnost podnikání na Prostějovsku. 1. vyd. Žuhušice: Městské knihy, 2009.
ŠKODOVÁ - PARMOVÁ, D. Historický vývoj vybraných odvětví hospodářství ČR a jeho dopady na její úlohu v integračním procesu v Evropě. 1. vyd. Jihočeská univerzita, 2006.
KUNC, J. Transformace českého průmyslu po roce 1989 - vliv přímých zahraničních investic. [Disertační práce]. Brno, Pff MU, 2005.
VACKOVÁ, B., FERENCŮHOVÁ, S., GALCANOVÁ, L. (eds.). Československé město včera a dnes: Každodennost reprezentace výzkumu. Pavel Mervalt, Červený Kostelec, 2010.
DYGRÝN, J. Industrializace města Humpolec a její geografická dimenze. [Diplomová práce]. Olomouc, Pff UP, 2008.
MYANT, M. The Rise and Fall of Czech Capitalism: Economic Development in the Czech Republic since 1989. Edward Elgar, Cheltenham, 2003.
SOMMER, K. Z dějin oděvního průmyslu na Prostějovsku. Prostějov: Oděvní průmysl v Prostějově, 1970.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **12. října 2016**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2017**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 12. října 2016

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. RNDr. Zdeňku Szczyrbovi, Ph.D. za odborné rady, připomínky a čas, které mi během vypracování této bakalářské práce věnoval.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Cíle a metodika práce.....	2
3. Rešerše literatury.....	3
4. Vstupní geografická charakteristika města Prostějov a okolí	7
4.1. Vymezení území	7
4.2. Základní fyzicko-geografická charakteristika	8
4.3. Demografický vývoj města Prostějov	8
4.4. Hospodářství Prostějova.....	13
5. Průmysl města Prostějov	15
5.1. Předindustriální éra (do roku 1850)	15
5.2. Industriální éra (1850 – 1945).....	15
5.3. Éra znárodněného průmyslu (1945 – 1989)	20
5.4. Postindustriální éra (po roce 1989)	24
5.4.1. Strojírenský průmysl	27
5.4.2. Potravinářský průmysl	31
5.4.3. Textilní průmysl	35
5.4.4. Další průmyslová odvětví	37
5.4.5. Lokalizace průmyslových brownfields	41
5.4.6. Průmyslové zóny	42
6. Závěr	44
7. Summary	45
8. Použitá literatura a zdroje.....	46

1. Úvod

Průmysl se stal velmi významným hospodářským segmentem ovlivňující světovou ekonomiku. Počátky průmyslové revoluce datujeme od 18. století. Ty byly spojeny s procesem přechodu na tovární velkovýrobu doprovázena lokalizací surovin. Se vznikem velkých továrních podniků docházelo ke kumulaci pracovní síly, která měla vliv mimo jiné na urbanizaci měst. Společensko-ekonomický vývoj prošel řadou industriálních etap, které ovlivnily, a do jisté míry formulovaly ráz měst, na který jsem se ve své bakalářské práci zaměřila.

Prostějov je městem s bohatou průmyslovou historií. Počátky industriálního rozvoje byly spojovány s úrodnou oblastí v nížinaté Hané. Ta byla impulzem pro vznik prvních odvětví spojené se zemědělskou aktivitou. Práce je rozdělená na hlavní průmyslové éry, ve kterých dominovaly dané podniky podílející se na postupné urbanizaci města. Průmysl se na začátku industriálního období stabilizoval do tří základních odvětví: potravinářský, textilní a kovodělný průmysl (později strojírenský). Společnost WIKOV se stala první věhlasnou společností města Prostějov. Velký důraz je kladen na textilní průmysl, který dlouhé desetiletí představoval dominantní segment spojený s vysokým nárůstem obyvatelstva. Nejvýznamnější společností v celé historii prostějovského průmyslu se stal oděvní podnik OP Prostějov. Hlavní období, na které ve své práci poukazuji, byla postmoderní éra započatá transformací průmyslu. Zde došlo k pádu mnoha velkých podniků a utvoření menších diverzifikovaných firem. Silniční infrastruktura patřila po roce 1989 k hlavním geografickým faktorům ovlivňující následný rozvoj průmyslu. Dálnice D46 přilákala řadu zahraničních investorů. Práce poukazuje na současné přesycení ekonomicky aktivních podniků s již nedostačující nabídkou nových zaměstnanců. Poslední kapitoly jsou věnovány přehledu průmyslových zón a průmyslových brownfieldů, které jsou nedílnou součástí průmyslu jako celek.

2. Cíle a metodika práce

Cílem bakalář práce bylo zhodnotit průmyslový vývoj města Prostějov, a to především z geografického hlediska. Pro lepší zorientování se v základních faktech o městě Prostějov, je jedna z prvních kapitol věnována vstupní geografické charakterizace města. Jedním z dílčích cílů byla analýza rozvoje průmyslového sektoru, která je pozorován s ohledem na urbanistické a demografické změny. Pro detailnější náhled do socio-ekonomické složky jsou v práci zakomponovány kapitoly zabývající se vývojem počtu obyvatel, podílem věkové struktury, či hospodářského sektoru porovnané v různých územních jednotkách. Pro lepší pochopení proměn průmyslu postmoderní doby, která je stěžejní kapitolou této práce, bylo třeba nahlédnout do počátků industrializace. K lepšímu přehledu je práce rozdělena do dílčích průmyslových etap, které poukazují na hlavní sektory a podniky dominující v dané etapě. Přesto je hlavní pozornost věnována tématu transformace průmyslu po roce 1989, která přinesla řadu strukturálních změn. Prostějov se stal názornou ukázkou zániku velkých podniků, které vystřídal menší firmy z českých i zahraničních řad. Cílem bylo detailněji nahlédnout do těchto nových podniků spojené se vznikem průmyslových zón. Pro lepší přehled lokalizace podniků v daných průmyslových sektorech je práce obohacena o kartografické výstupy. Neopomenutelnou součástí průmyslového vývoje je vznik průmyslových brownfields, kterým je v rámci revitalizace věnována jedna kapitola.

Pro tvorbu jednotlivých kapitol bylo použito několik specifických metod zpracování. K sestavení základního textu práce byl využit program Microsoft Word 2016. V rešerši literatury byly použity odborné publikace související s rozvojem průmyslu v návaznosti na urbanizaci měst. Vstupní geografická charakteristika města byla vypracována z regionálních zdrojů, strategických plánů a profilů města Prostějov. Pro Socio-ekonomickou složku byla použita data z Českého statistického úřadu. Tyto kapitoly byly obohaceny o tabulkové a grafické výstupy vytvořené v programu Office Excel 2016. Historický vývoj průmyslových etap byl z velké části vypracován z regionálních publikací a novinových článků poskytnuté prostějovskou knihovnou. Data o současném dění společností byly čerpány z oficiálních webových stránkách podniků a obchodního rejstříku firem (justice). Celé práce je obohacena o kartografické výstupy vytvořené v programu ArcMap 10.2.2. Větší část fotodokumentace byla pořízena terénním výzkumem. Historické snímky byly převzaty z regionálních publikací.

3. Rešerše literatury

Hlavním předmětem bakalářské práce bylo zaměření se na vývoj a proměny průmyslu v městě Prostějov. Dané téma bylo třeba posoudit z širšího hlediska a nahlédnout do začátků industrializace a s ním spojené řady dalších globálních procesů. Hlavním cílem je zaobíráni se průmyslem v postmoderní době, která je stěžejní pro tuto práci. Mnoho autorů sepsalo na dané téma řadu publikací a studií s odlišnými náhledy na urbanizaci měst vyvolanou industrializací.

Urbanizace měst vyvolaná rozvojem průmyslu

Urbanizaci lze chápat jako změnu sociálně-prostorovou spojenou s postupnou koncentrací obyvatelstva do měst. Jednosměrná migrace venkovského obyvatelstva formulovala ráz městského sídla. Proces je do jisté míry ovlivněný dalšími složkami zahrnující kulturní, ekonomické (růst obyvatelstva pracující v průmyslovém odvětví), či demografické změny probíhající v čase (Musil 2002). Počátky urbanizace jsou spjaty se vznikem industriální éry (zemědělská společnost se mění v průmyslovou). Velmi strategickou polohu pro potenciální rozvoj regionů byl spjat s koncentrací surovin, či s výhodnou polohou v rámci říční a železniční dopravy. Ve městech dochází k rozdělení a prohloubení rozdílů mezi periferiemi a urbanizovanými částmi města (Maier 2005).

Rozvoj průmyslové revoluce podnítil proces moderní globalizace. Vlivem industrializace došlo k expanzi produktů na světový trh. Na globalizaci se lze dívat z mnoha hledisek, a to jak ekonomického, sociologického, tak kulturního. Proto je těžké definovat pojem ucelenou reflexí. Často se může jednat pouze o spontánní proces. Přesto bývá globalizace spjata především s ekonomickou aktivitou a jejími společenskými důsledky. Jde o provázanost a internacionalizaci výroby napříč celým světem. Nejvíce se projevuje v růstu podílu mezinárodního obchodu na jeho celkovém objemu výroby (Parmová 2007). Bauman (2000) se hlouběji se ve svém knižním díle zabírá důsledky globalizace, která se neodmyslitelně stala součástí každého člověka. Snaží se poukázat na globalizaci z jiného hlediska a odrýt skutečnou pravdu tohoto procesu.

V druhé polovině 19. století dochází v nejvyspělejších průmyslových zemích k urbanizaci, konektivitě a celkovému rozvoji měst. Rozmach nastával v oblastech s moderní mechanizací zemědělské výroby, kde docházelo k uvolnění pracovní síly. První textilní a hutní podniky vznikaly v různých částech Anglie. Nebývalý nárůst

obyvatelstva koncentrujících se do měst zaznamenává právě Velká Británie, kde se mezi roky 1850-1900 zvýšila hodnota o 30 %. Zde patřily mezi hlavní faktory zkvalitnění infrastruktury a zlepšení hygienických podmínek. Ty byly podmíněny rozrůstáním se měst do prostoru, a tudíž snížení hustoty obyvatelstva (Hurbanová 2014). Poměrně široce se urbanizací věnoval přední český sociolog Musil (2002). Hlavním cílem práce bylo představit poznatky zásadní změny ve vývoji stěhování obyvatelstva na periferie měst. Snaží se poukázat na těsné spojení s industrializací a jejím šířením do dalších oblastí Evropy. Průmyslový rozvoj evropských zemí neměl stejný vývojový charakter. Státy západních zemí byly oproti jižním industrializovány dříve.

Ve své knižní publikaci vypovídající o průběhu industrializace na území Česka, která je obohacena o dobové snímky průmyslových měst, továren, pracovišť a tehdejší kultury psal Hozák a Scheufler (2007). Industrializaci definují jako „vznik společnosti, založené na organizované tovární, strojové výrobě a kapitalistických tržních vztazích“, jinak řečeno se jedná o společenský proces, kdy se předprůmyslová doba mění v průmyslovou. Industrializační rozmach byl na Českém území vyzorován na přelomu 19. a 20. století. I přes prodělanou krizi v 70. letech tato průmyslová éra nadále pokračovala. O definitivním konci se vedou rozporuplné názory, někteří autoři se domnívají, že tato transformace trvá do současnosti, jiní její konec stanovili na 90. léta 20. století a dneškem hovoří o éře postindustriální. Velmi podrobně se historickým vývojem s návazností na hospodářství České republiky zabývá ve své vědecké monografii (Parmová 2006). Empirické analýzy, kterými se ve své knižní publikaci zabývala Vacková a spol. (2010), poukázaly na sociální transformaci z industriální na postindustriální města, která s časem nepřetržitě probíhá. Nejde jenom o změny ekonomických sektorů, ale především institucionální a kulturní změnu. Ve vývoji průmyslu jakožto i měst lze vysledovat dílčí etapy, charakteristické specifickými formami a sítěmi. Při hodnocení vlivu průmyslu na rozvoj měst se můžeme přidržet vymezení etap na základě klíčových ér vývoje průmyslu, tzv. průmyslových revolucí.

Industrializace bývá neodmyslitelně spojována s tzv. fordismem, který vzešel ze zdokonaleného tayloristického systému, jež fungoval na třech principech pracovního procesu: kontrola pracovníka s předpokladem získat lepší znalost při jeho pracovním procesu, vhodná dělba práce mezi pracovníky na manuální a duševní, spravedlivé a rovnoměrné rozložení práce mezi všechny pracovníky. Fordismus se snažil vyřešit

problémy s nízkou pracovní kvalifikací, nerovnoměrným rozdělením práce a nízkými mzdami zavedením montážních linek (Hoffman 2009). Podle Pavlíka (1997) se pojem fordismus začal užívat v průběhu 20. let v USA, jež je spjat s jménem Henry Ford, který poprvé v roce 1913 použil automobilovou montážní linku. Došlo k masové výrobě produktů spojený s růstem enormní poptávky na trhu. Bilance mezi poptávkou a nabídkou je zprostředkovávána keynesiánskou makroekonomickou politikou.

Krise postfordismu odstartovala po dosažení vrcholu fordismu v druhé polovině 19. století. Začalo docházet k postupnému hospodářskému, politickému a sociálnímu úpadku (Clarke 1990). Jiným slovem, postmodernismus lze chápat jako krizi pracovního procesu, která byla zapříčiněna poklesem mezd. Druhý důvod lze hledat ze strany konkurenčních, nově industrializovaných zemí, např. Japonsko, kde docházelo k tzv. delokalizaci (Pavlínek 1997).

K zásadním ekonomickým změnám docházelo po roce 1989, kdy došlo k přechodu z centrálně plánované ekonomiky na tržní ekonomiku. Největší problém zaznamenávaly již existující podniky, pro které bylo těžké dostat se na úroveň podniků ze západní Evropy. Největší problém představovaly velké strojírenské firmy s vysokým počtem zaměstnanců, úpadek kterých, by ohrozil důležitou sociální stabilitu v daném regionu. Naopak potravinářské firmy používaly moderní technologie, které byly standartní pro celou Evropu, tudíž nehrozily výrazné problémy v jejich budoucí existenci. Transformací a privatizací podniků v návaznosti na spolupráci s vládou a bankami popisuje ve svém díle Myant (2013).

Postmodernismus tento relativně nový pojem, který se dostává do popředí koncem 20. století, je dnes k vidění v mnoha odborných publikacích, článků a jiných periodik týkající se umění, vědy, historie, či pro nás zásadní ekonomie. Appignanesi (1995) se ve své knize věnuje postmodernismu podrobněji, ale k zásadní definici nedospěl, z jeho strany se jedná o pouhé polemizování pojmu, bez specifikovatelného začátku. Přesto se domnívá, že by záhadná předpona **post**-moderna mohla znamenat posunutí, navázání, rozvinutí moderní doby. Úplně z jiného hlediska se na postmodernismus, jako na pojem obklopující a strhující nynější společnost dívá Bělohradský (2007), který se snaží tuto úvahu objasnit pomocí McLuhanových tetrad. Jedná se o sadu čtyř otázek prolínající se mezi sebou, nezáleží na posloupnosti podání, důležité je hlubší zkoumání skrytého významu v návaznosti na současnou vědeckotechnickou společnost. Z tohoto myšlení

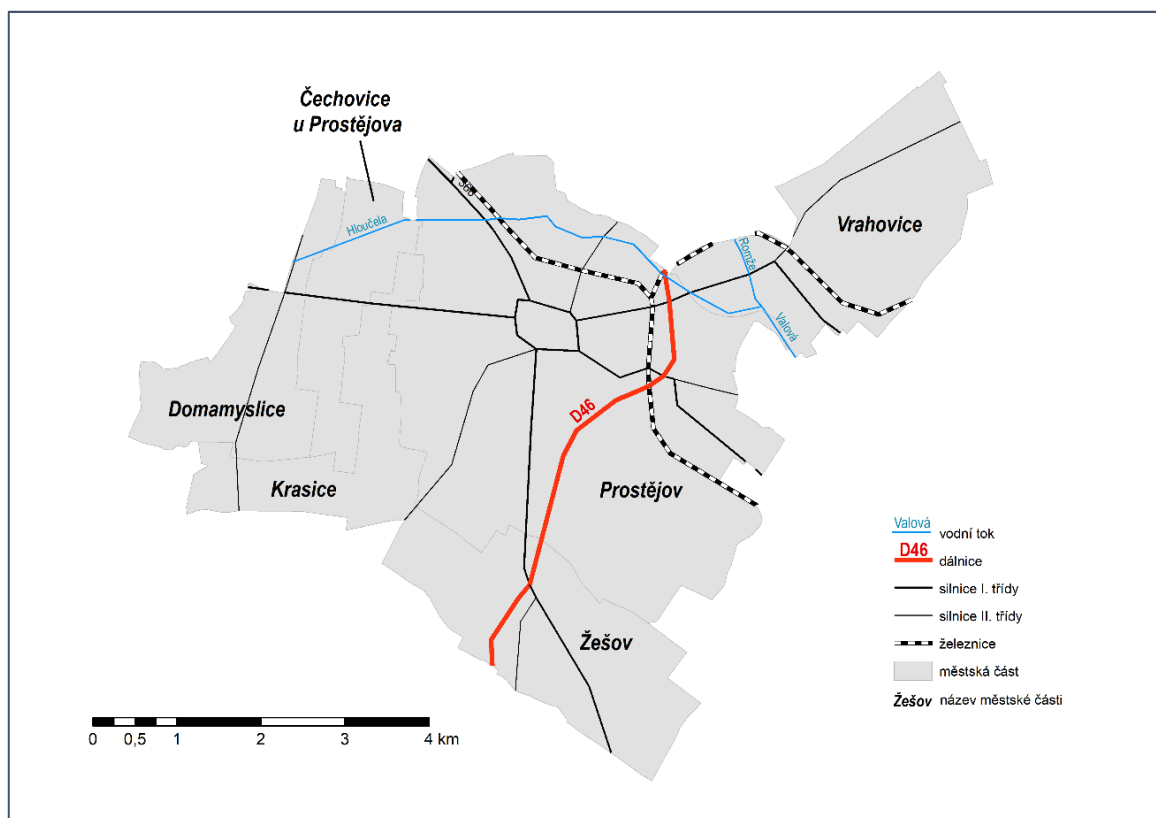
vyplývalo, že žijeme v postmoderní době a postmoderní člověk je ten, kdo přijímá společenský status aspoň z jedné žijící osoby na této planetě. Dear (1998) se snaží nastínit náhled na současné postmoderní město, které je typické pro své periferní oblasti. Velkou roly zde hrají aspekty jako cena pozemků a jejich lepší a rychlejší dostupnost, dochází k tzv. městské decentralizaci. Na současnost postmoderního města se ve své diplomové práci zaměřila také Hurbanova (2014), jež poukazuje na typické znaky splňující tuto podmínku. Jeden ze základních atributů je suburbanizace měst, kde dochází k přesunu továren do periferií. Z hlediska hospodářského si lze tohoto rysu povšimnout na rozvoji terciálního sektoru, který je stěžejní pro postmoderní město.

4. Vstupní geografická charakteristika města Prostějov a okolí

4.1. Vymezení území

Prostějov je druhým největším městem Olomouckého kraje (NUTS 1) rozkládající se v jihozápadní části již zmíněného kraje. V rámci Olomouckého kraje sousedí na východě s okresem Přerov a na severu s okresem Olomouc. Svou hranici sdílí i se Zlínským krajem, a to konkrétně s okresem Kroměříž. Další společnou hranici zaujímá okres Vyškov a Blansko z jihozápadní strany, jež spadá pod Jihomoravský kraj. Posledním sousedícím okresem jsou Svitavy, které patří do Pardubického kraje. Rozloha okresu Prostějov činí 770 km², jedná se o 14,6 % z celkové plochy Olomouckého kraje. Okres Prostějov je tvořen 97 obcemi, z nichž 5 je řazeno jako města a 6 jako městysy. Z hlediska státní správy se správní obvody obcí s rozšířenou působností nachází v Prostějově a v Konici (ČSÚ 2016). Od roku 2012 se Prostějov připojil mezi statutární města České republiky se současnou primátorkou RNDr. Alenou Raškovou.

Z hlediska vnitřní struktury má Prostějov 7 městských částí – Prostějov, Krasice, Čechovice, Domamyslice, Vrahovice, Čechůvky a Žešov.

Obr. 1 Vnitřní struktura města Prostějov rozdělena do městských částí

Zdroj: ArcMap, vlastní zpracování, 2017

4.2. Základní fyzicko-geografická charakteristika

Prostějovská pahorkatina je oblast klimaticky teplá, léta jsou poměrně dlouhá a suchá, zimy mírné s kratší dobou trvání. Průměrná roční teplota se pohybuje okolo 8,5 °C. Průměrný roční úhrn srážek je 577 mm za rok. Okolí Prostějova má ráz otevřené krajiny, kde převládají větry ze západu a severu.

Okrajovou částí Prostějova protéká říčka Hloučela, která pramení u vrcholu Skalky. Ve spodním toku protéká Plumlovskou přehradou z 20. století. V celé své délce lemující severní část Prostějova hovoříme o biokoridoru Hloučela. Další říčkou protékající městskými částmi Prostějova je říčka Romže, která pramení pod úpatím vyvýšeniny s názvem Kosíř. Obě říčky se spojí v městské části Vrahovice v řeku Valová, která teče do Moravy, jež náleží do povodí řeky Moravy (Grůzová 2000).

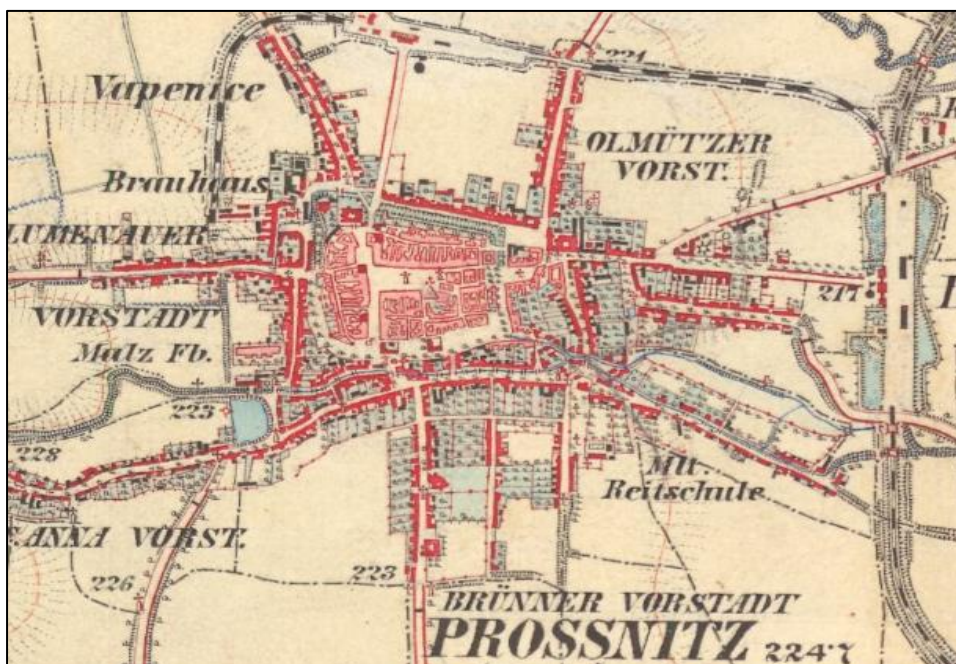
Zásobování pitnou vodou je v Prostějově zajišťováno od roku 1906 společným vodovodem, na který jsou napojené i části okolních vesnic. Voda je díky hlubokým vrtům považována za velice kvalitní, ale na druhou stránku tvrdou s vyšší koncentrací vápníku a hořčíku. Podzemní zdroje už nemusí procházet zásadní úpravou. Zdroje se nachází v obcích Dubany, Smržice a Brodek u Prostějova. Vrt v obci Hrdibořice musí být s ohledem na nadměrný obsah manganu a železa dále upravován na hodnoty stanovené vyhláškou pro pitné zdroje (SMV 2014).

Z geomorfologického a geologického hlediska se Prostějov nachází v příkopové propadlině mezi konickým a kojetínským zlomem. Region je považován za úrodnou oblast Hornomoravského úvalu. Kvalitní černozem a hnědozem zabírá 61,3 % orné půdy (Grůzová 2000). Zemědělský ráz krajiny ovlivnil druh průmyslového odvětví, které v Prostějově zaujímá do současné doby významné postavení. Odvětví se rozdělilo do dvou sektorů: první se zabýval výrobou zemědělských strojů a druhé se zaměřilo na produkci místních zemědělských plodin.

4.3. Demografický vývoj města Prostějov

První zmínky o existenci tehdejší vesnice Prostějovice byly dochovány v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka z roku 1141. Původ obyvatelstva byl do značné míry ovlivněn třemi obchodními cestami, jež Prostějovem procházely. První osidlování probíhalo na západ od centra města, zde se podél řeky Hloučely začalo utvářet mnoho vesnic, jednalo se o pás dlouhý 1 km. Velmi významnou érou v dějinách města byl přelom 14. a 15. stoletím, kdy došlo k prodeji Prostějova tehdy velmi významnému

šlechtickému rodu z Kravař. Prostějov získal právo na výroční trh, čímž roku 1390 povýšilo na město. V 15. století nastaly prudké změny, které silně zasáhly do rozvoje a přestavby města. Docházelo k zahušťování a přestavbě starších domů. V druhé polovině 15. století přichází do města nové židovské etnikum (Grůzová 2000). V 16. století patřil Prostějov do vlastnictví rodu Perštejnců. Za jejich vlády dochází k rozkvětu města, došlo k vybudování kamenných hradeb, renezanční radnice, či zámku, který sloužil jako sídlo Perštejnců (Kučerová 2013). Vše se změnilo počátkem 17. století, kdy k moci přechází rod Lichtenštejnů. Město zažívá období stagnace s následovnými živelnými a válečnými pohromami, jež způsobily pokles počtu obyvatelstva z cca 6 tis. na 4,5 tis.. První polovina 18. století byla spojena s obnovou města. Do popředí se dostává početné židovské obyvatelstvo, které stojí za opětovný rozkvět města. Tomuto faktu napomohla nově postavená císařská silnice z roku 1730, která přilákala nové obchodníky. Prostějov byl rozdělen do pěti katastrálních území (vnitřní město, Brněnské, Olomoucké, Plumlovské a Anenské předměstí) viz následující mapa.

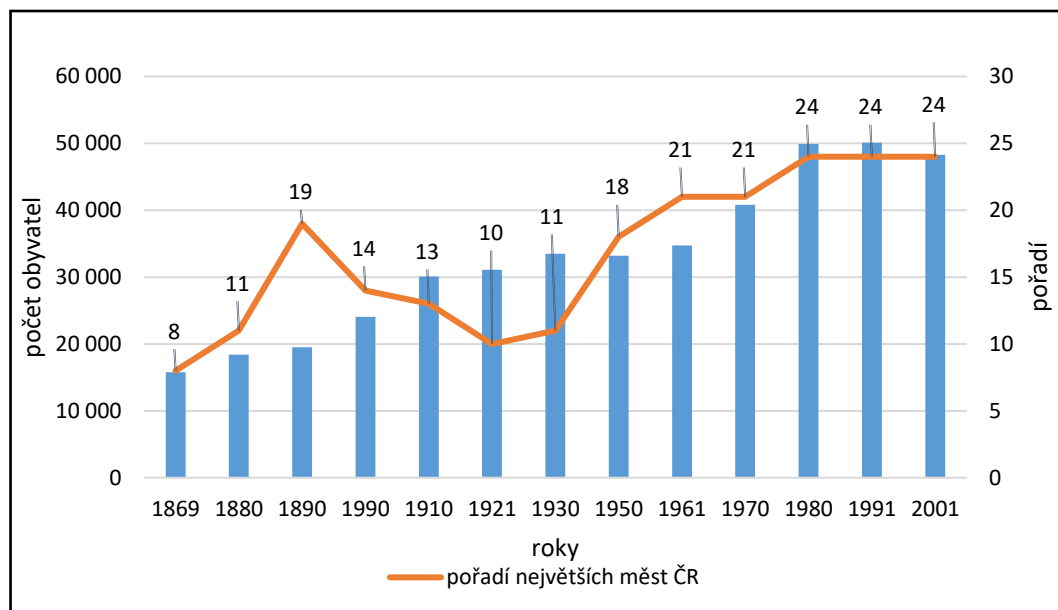

Obr. 2 III. Vojenské mapování 1876-1878

Zdroj: Oldmaps.geolab 2001-2017, 1:25 000

Počátky 19. století jsou spjaty s pozvolným hospodářským rozmachem. Do popředí se dostává tkalcovská výroba a potravinářský průmysl. O třicet let později mělo celkově město cca 10 tis. obyvatel. S příchodem nového obyvatelstva docházelo k přestavbám hospodářských domů na obytné (Grůzová 2000). V 60. letech 19. století byl Prostějov osmým největším městem v ČR (Historický lexikon 2016). Po ukončení prusko-

rakouské války došlo k vybudování železniční sítě. Prostějov se napojil na trať Olomouc-Brno, následovně byl budován další úsek směřující do Kostelce na Hané.

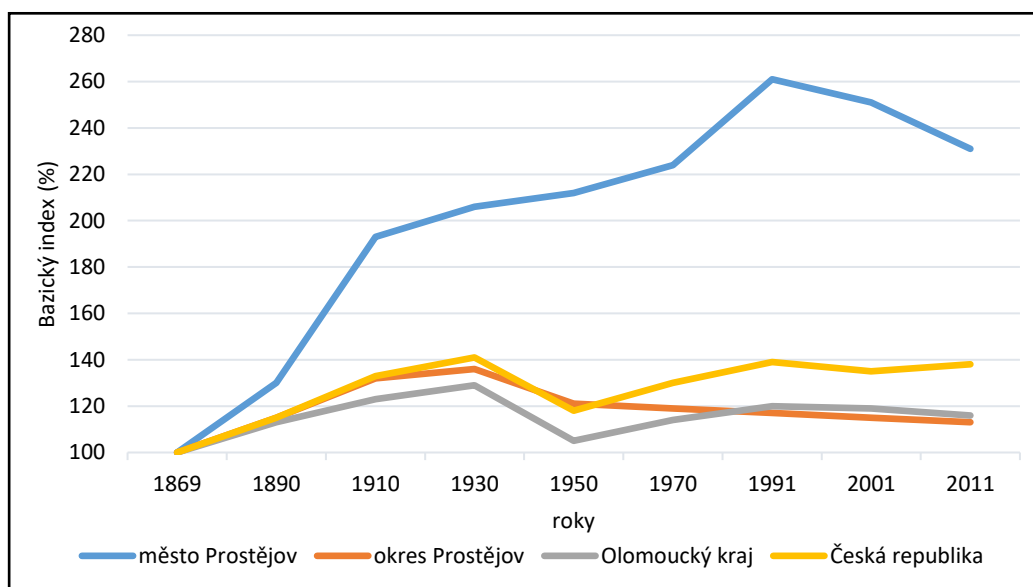

Obr. 3 Vývoj počtu obyvatel města Prostějov spojenou s pořadím největších měst
Zdroj: ČSÚ Historický lexikon, 2016

Během sledovaného období mezi roky 1869–2011 můžeme v grafu č. 1 a č. 2 vypočítat rozdílné hodnoty počtu obyvatel, které lze porovnat mezi čtyřmi administrativními jednotkami. Při prvním sčítání obyvatel roku 1869 mělo město Prostějov cca 19 100 obyvatel (ČSÚ 2016). Během následujícího dvacetiletí docházelo k pozvolnému hospodářskému rozvoji. Vše se změnilo v 90. letech 18. století, kdy započal dynamický rozvoj oděvního průmyslu, který vedl k významnému zvýšení obyvatelstva. Na přelomu 18. a 19. století nachází práci v tomto odvětví až na 12 tis. lidí. V období první republiky se Prostějov řadil mezi nejprůmyslovější města Moravy (Bartoš a kol. 1999).

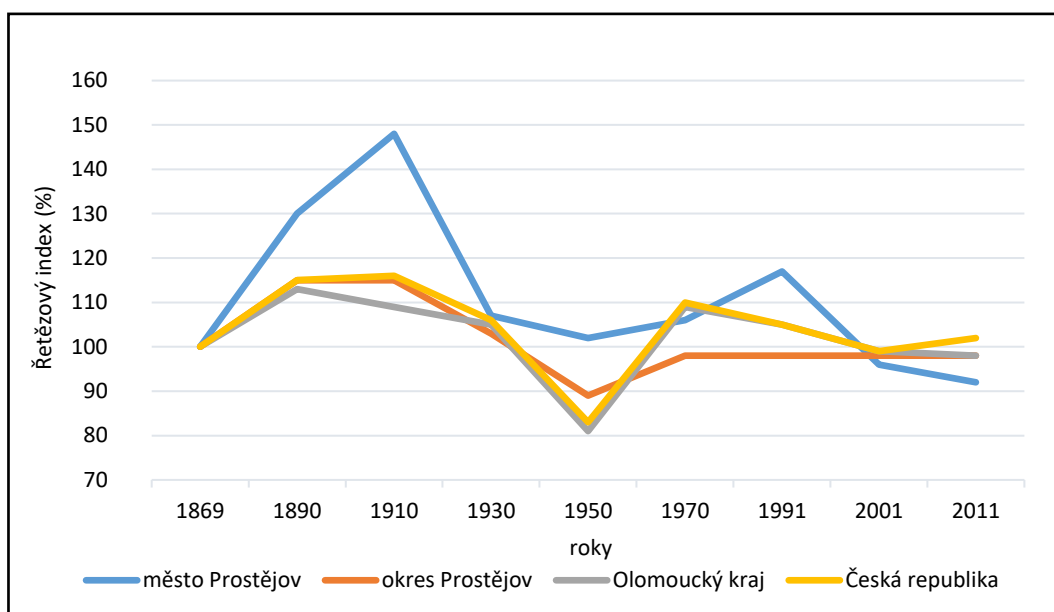
Dlouhodobý růst obyvatelstva zapříčinil nedostatek bytů. V roce 1910 příslušelo na bezmála 40 tis. obyvatel 14,5 tisíce bytů (ČSÚ 2011). Tato disproporce nakonec vedla k masivní bytové výstavbě. Meziválečné období se řadí do éry stagnace a pozastavení rozvoje města. Druhá vlna rozkvětu a znovuoživení hospodářství nastala v 70. letech 20. století, která byla spojená s rozvojem panelových sídlišť v periferiích města. Kulminace obyvatelstva byla zaznamenána v roce 1992, kdy na konci roku žilo v Prostějově 52 tis. obyvatel. V současnosti má Prostějov 43 973 obyvatel (31. 12. 2016). Za tímto poklesem stojí nejen demografické změny, ale v případě Prostějova

i místní příčiny. V období po roce 1989 došlo k signifikantnímu stěhování obyvatelstva na venkov vlivem suburbanizace, prudkému poklesu porodnosti a také odtržení a osamostatnění městské části Držovice.

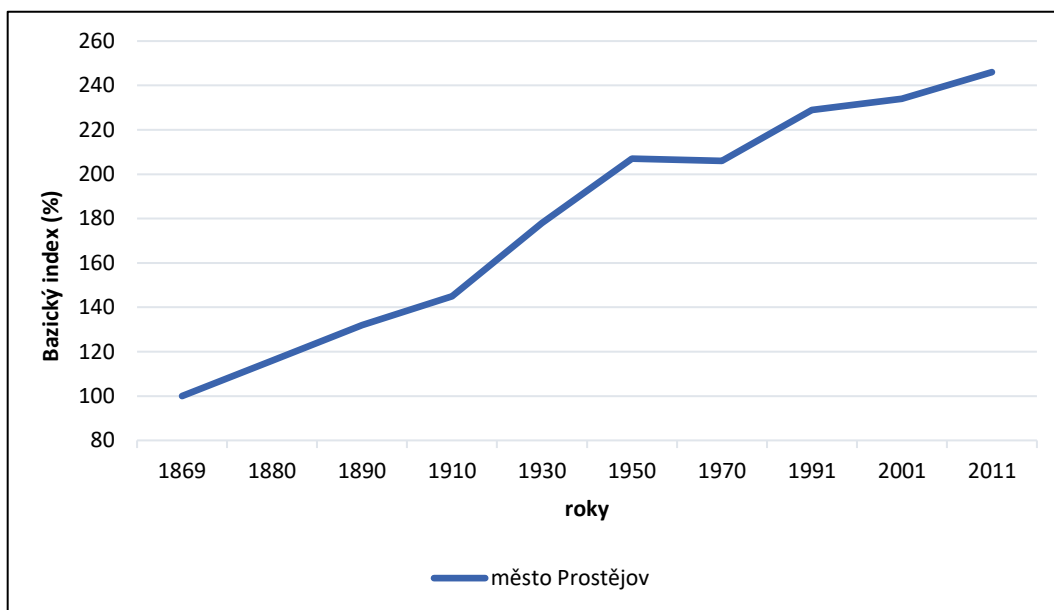
Obr. 4 Vývoj počtu obyvatel mezi roky 1890 – 2011 pomocí bazického indexu

Zdroj: ČSÚ, 2011

Obr. 5 Vývoj počtu obyvatelstva mezi roky 1890–2011 pomocí řetězového indexu

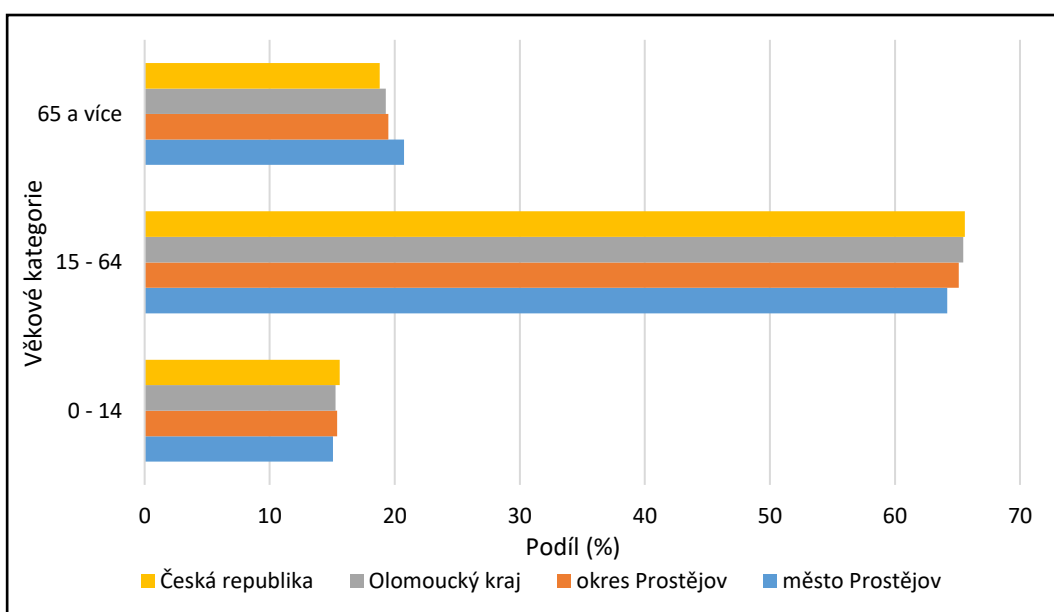
Zdroj: ČSÚ, 2011

Obr. 6 Počet domů mezi roky 1890–2011 pomocí bazického indexu

Zdroj: ČSÚ, 2011

Z demografických ročenek uveřejněných na stránkách českého statistického úřadu můžeme vidět věkové rozdíly u zvolených sídelních jednotek. Početně nejmenší věkové zastoupení má skupina předproduktivní, která se ve všech kategoriích pohybuje na hodnotě 14 %. Věková struktura ve všech územních jednotkách představuje ráz progresivní, jelikož postproduktivní složka převyšuje předproduktivní o 2–4 %. Produktivní složka ve městě Prostějov zaostává o 2 % v rámci republikového průměru.

Obr. 7 Věková struktura obyvatelstva za rok 2011

Zdroj: ČSÚ, 2011

Detailnější náhled na věkovou strukturu obyvatelstva potvrzuje fakt stárnutí populace. Během deseti let v Prostějově došlo k rapidnímu zvýšení věkového průměru, který je vyšší než v celostátním průměru. Již zmíněný problém s postproduktivní složkou nám v tabulce naznačuje index stáří, který hlavně v Prostějově převyšuje dětskou složku o zhruba 1/3.

Tab. 1 Věkový náhled na stárnutí populace mezi roky 2006 a 2016

	Index stáří (%)		Průměrný věk	
	2006	2016	2006	2016
město Prostějov	115,6	137,6	40,9	43,2
okres Prostějov	107,6	126,6	40,5	42,5
Olomoucký kraj	100,3	126,4	40,1	42,4
Česká republika	100,2	120,7	40,2	42

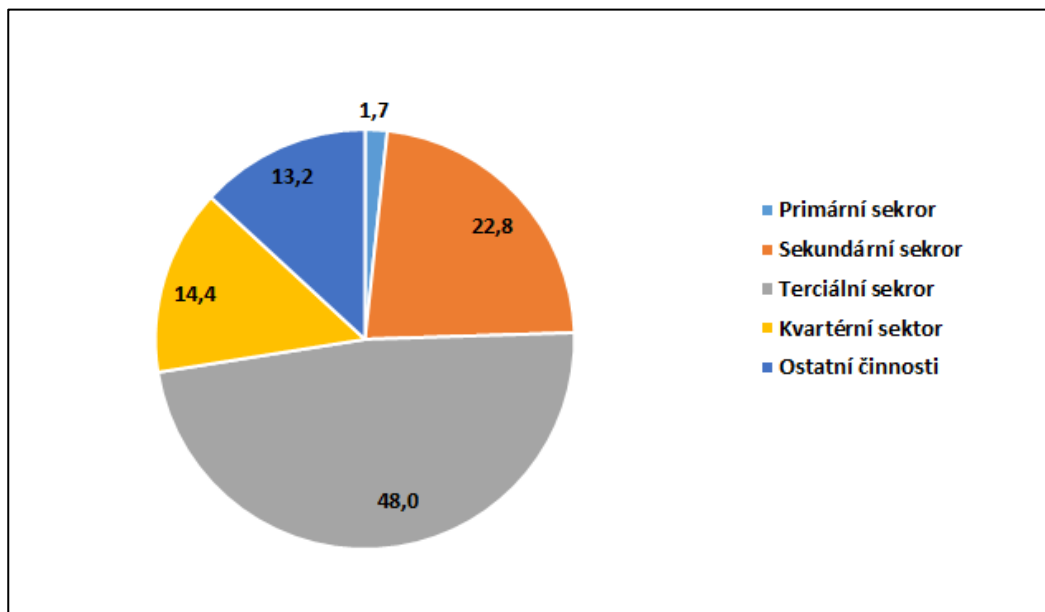
Zdroj: ČSÚ 2006, 2016

4.4. Hospodářství Prostějova

Historicky průmyslové město pokračuje ve své tradici i nadále. V rámci celorepublikového průměru se v Prostějově nachází nadprůměrné množství menších podnikatelů. Investice do průmyslových zón přinesla do Prostějova řadu různých nových podnikatelských sfér. Velmi úzkou vazbu s trhem práce má cestovní ruch. I když město Prostějov není typickou turistickou destinací, má z pohledu bohaté historie se 70 historickými objekty co nabídnout. Investice nejenom do historických, ale i kulturních, sportovních, či volnočasových aktivit dělají město atraktivním pro život potenciálních zaměstnanců, což ocení jako velké plus možní noví investoři. Se vstupem země do EU výrazně vzrostla role Prostějova, jako místo s vhodným podnikatelským prostředím. To se projevilo výrazným zvýšením ekonomických subjektů jak z místních, tak i ze zahraničních řad (Veselá 2005).

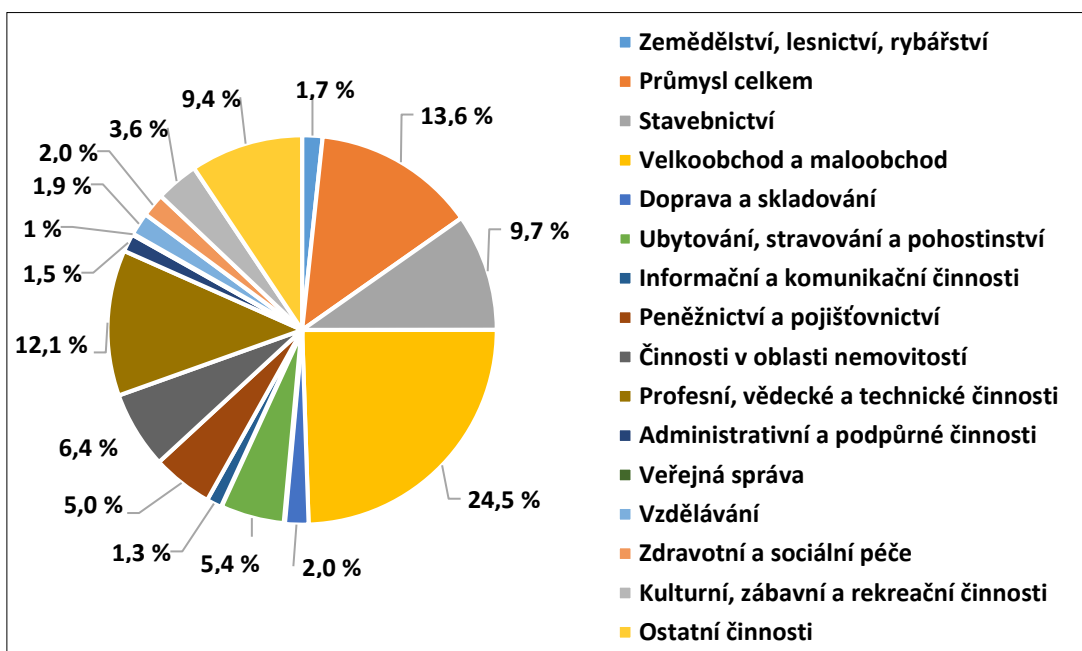
Míra nezaměstnanosti k 31.12.2017 činila 3,23 %. Prostějov patří nejenom k městům, ale i okresům s podprůměrnou celostátní nezaměstnaností, která se ještě před rokem 2005 pohybovala okolo 10 % (ČSÚ 2017). Velký problém mají zaměstnavatelé, kteří marně shánějí nové pracovníky do výroby. Ti se tedy snaží nalákat nové zaměstnance výhodnými benefity, pružnou pracovní dobou, či rekvalifikačními kurzy. Společnosti se nyní zaměřují na získání nových zaměstnanců z okresů s vyšší nezaměstnaností jako je Přerov, či Jeseník.

Podle statistického úřadu zaznamenáváme k 31.12. 2017 ve městě Prostějov 10 780 registrovaných podnikatelských subjektů. Největší zastoupení zaujímá terciální sektor zahrnující oblast služeb, kde dominuje podle CZ-NACE velkoobchod a maloobchod s více jak 2,5 tisíci podnikatelskými subjekty. Sekundární sféra se na celkovém hospodářství města podílí 1/4. Za nejvýznamnější odvětví považujeme strojírenský a potravinářský průmysl. Primární sektor zaznamenává 175 podnikatelských subjektů, z nichž naprostá většina spadá do zemědělského odvětví (ČSÚ 2016).

Obr. 8 Podíl sektorového hospodářství města Prostějov za rok 2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze 2017

Obr. 9 Registrované podnikatelské subjekty podle převažující činnosti města Prostějov

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze 2016

5. Průmysl města Prostějov

Poloha města v úrodné zemědělské oblasti dala vzniknout odvětví spojené s touto činností. V 15. století se začalo rozvíjet sladovnictví, pivovarnictví a různé řemeslné cechy, které byly spojené s prvním stavebním rozmachem. Na přelomu 18. a 19. století došlo k stabilizaci tří základní odvětví: oděvnictví, potravinářství a kovodělní průmysl, spojený s výstavbou železnice. Dominantní postavení si v průběhu 20. století držel textilní průmysl, ve kterém se nejvýrazněji proslavil podnik OP Prostějov. Po roce 1989 došlo k úpadku textilního odvětví a vzestupu strojírenského průmyslu, který si do současné doby drží hlavní postavení. Detailněji se ke každé průmyslové éře zabývám v následujících kapitolách.

5.1. Předindustriální éra (do roku 1850)

Prvotní počátky řemesel zaznamenáváme v Prostějově v 13. století. Zemědělci a řemeslníci patřili k prvním rozvíjejícím se odvětvím, na které později navázala kovodělná a potravinářská řemesla. Zásadní změna v historii Prostějova nastává roku 1390, kdy se Prostějov stává městem a dostává se mu cechovní zřízení. První cech získali roku 1471 řezníci, kteří patřili i s pivovarníky mezi nejbohatší občany své doby. Během 16. století dosáhlo cechů na 11 řemesel, naprostá většina spadala pod textilní odvětví. Na konci století registrujeme 79 řemeslných činností. Početné židovské osazenstvo se vyznačovalo obchodní zdatností, které se úspěšně podílelo na podnikání ve městě Prostějov. Po ukončení válek došlo k sporu židovského obyvatelstva s původními občany. Vládnoucí Lichtenštejnský rod urovnal spory rozdělením práv na podnikání. Židé dostali práva s velkoobchodem a nepatrným zastoupením v maloobchodu, tak aby nedošlo k narušení cechů (Cydlík 2009).

5.2. Industriální éra (1850 – 1945)

Dalším hospodářským posunem se stává rok 1859, kdy se ruší řemeslné cechy a na jejich místo nastupuje zájmová organizace řemeslníků, živnostenská společenstva. K industriálnímu rozvoji města přispělo především v roce 1870 dokončení železnice, která vedla z Olomouce do Nezamyslic. Rozlehlé a úrodné pozemky v okolí železnice, dostatek pracovní síly a rozmanitost řemesel, patřily mezi potenciální faktory pro budoucí rozvoj průmyslu. Dominantní postavení na přelomu 19. a 20. století patřilo právě tkalcům (Brácha 2018).

V období první republiky patřil Prostějov k nejprůmyslovějším městům na Moravě. Po Brně, Ostravě a v 30. letech i Zlíně patřila Prostějovu čtvrtá pozice, za kterou se zasloužil především textilní průmysl (Bartoš 1999). Během roků 1918–1938 se řadilo Československé hospodářství k nejrozvinutějším průmyslovým zemím západoevropských států (Parmová 2006).

Po hospodářsky úspěšném období přichází éra okupace. Nastalá situace přiměla zvýšit výrobu textilních podniků a přizpůsobit se zakázkám pro německou armádu. Mnoho lidí muselo přejít pracovat do kovodělného průmyslu. Docházelo ke zrušení židovského a omezení prostějovského kapitálu (Cydlík 2009).

Poválečná obnova města přinutila zbourat část Brněnského a Olomouckého předměstí, které utrpěly největší válečné škody. Velmi poničené bylo rovněž vlakové nádraží a továrny zabývající se strojírenským průmyslem. Město bylo nuceno přebudovat a zmodernizovat řadu podniků (Bartoš 1999). Jedna z dalších změn nastala v rámci vlastnických poměrů. Po roce 1945 docházelo k násilnému rušení privátního podnikatelského sektoru s postupným znárodněním všech podniků.

Textilní průmysl

Textilní průmysl patřil mezi prvotní odvětví rozvíjející se na území města Prostějov. Za zakladatele tohoto průmyslu považujeme židovskou rodinu Mandlů, která roku 1843 vybuodovala první obchod s oděvy. Koncem 19. století patřil Prostějov mezi hlavní vývozce konfekční módy do Habsburské monarchie. Roku 1910 pracovalo v textilním průmyslu na 12 tis. osob s produkcí pohybující se okolo 5 mil. oděvů za rok. V meziválečném období čítalo město na 90 podniků. Po první světové válce našly podniky nové partnerské a obchodní země (Egypt, Švýcarsko, Švédsko, Dánsko) kam směřoval většinový export oděvů. Období 20. let přineslo zvýšení mezd, produkce a modernizaci výroby. Velká hospodářská krize započala druhou světovou válkou, došlo k přechodu na pásovou výrobu s následným zánikem až na 40 podniků. Počet zaměstnanců pracujících v textilním průmyslu klesl na 9 000. I přes veškeré krize zůstával Prostějov předním výrobcem oděvů a prodejem zboží. Úmorné války poznamenaly i oděvní průmysl, mnohé podniky se nacházely v žalostném stavu (Cydlík 2009). Vše se změnilo po roce 1945, kdy došlo k znárodnění a znovu obnově podniků.

M & I Mandl

Oficiální oprávnění pro výrobu oděvů získal podnik bratrů Mandlů roku 1858. Specializovali se na pánskou, chlapeckou a dětskou konfekci. Nedostatek pracovních míst, rychlé a levně zhotovené oděvy dovolily rozšířit podnik o další pobočky nacházející se v Boskovicích a Brně (Cydlík 2009).

Nehera a spol.

Svou kariéru vybudoval na jménu svého otce, který vlastnil od roku 1905 krejčovskou živnost. S jeho pomocí založil roku 1923 podnik na zpracování oděvů. Prvotní způsob podnikání nepřinesl Neherovi obchodní úspěchy. Se změnou strategického obchodu po vzoru Tomáše Bati a řadou reklamních tahů stoupla sláva a odbyl výrobků. Po otevření prvního obchodu v Prostějově následovala roku 1931 další prodejna na Václavském náměstí v Praze. Před rokem 1945 zaměstnával podnik cca 1 tis. pracovníků (Cydlík 2009).

Prvooděv

Oděvní družstvo bylo založeno roku 1918. Impulesem pro vznik továrny byly velké a nárazové zakázky pro výrobu vojenských uniforem. Rostoucí poptávka přiměla družstvo roku 1919 otevřít novou továrnu v Plzni. Od roku 1920 rozšířil podnik svůj sortiment o dámskou konfekci a civilní prádlo. Největší slávu zaznamenává Prvooděv v roce 1934, kdy vlastní 49 prodejen (Cydlík 2009).

Rolný

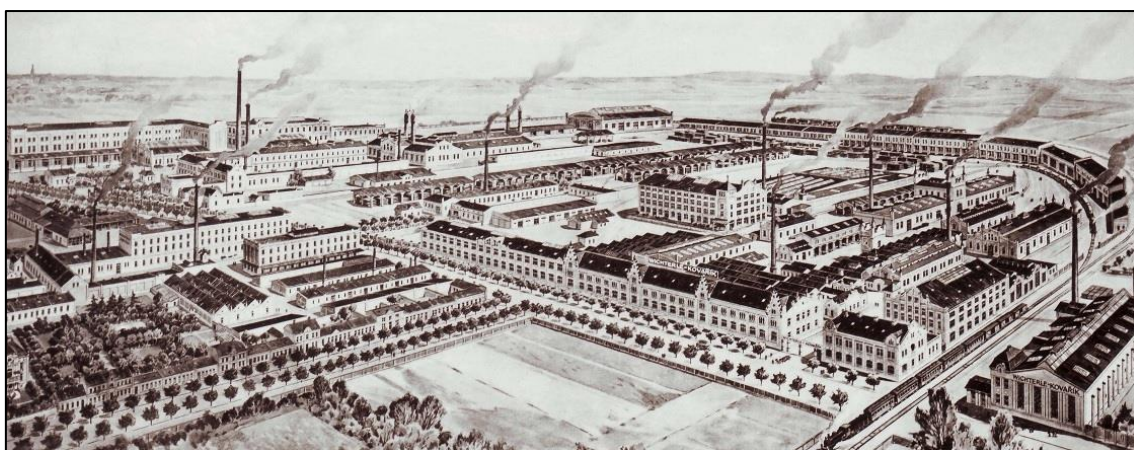
Začátky podniku datujeme od roku 1862. První hospodářský rozmach zaznamenáváme během první světové války. Podnik se během let rozrostl o 2 pobočky, a to v Brně a Praze. Jejich specializace spočívala ve výrobě dánských pláštěů a pánské, chlapecké a dětské konfekce. V roce 1935 vlastnil Rolný 88 prodejen (Cydlík 2009). V současné době se k módní značce Rolný odkazuje věhlasná oděvní společnost Koutný, která navázala na výrobu pánské konfekce.

Kovodělný průmysl

Druhé nejvýznamnější odvětví zastupoval právě kovodělný průmysl. Oděvní a kovodělný průmysl patřil na přelomu 18. a 19. století k tahounům prostějovské ekonomiky. Jednalo se především o výrobu zemědělských strojů. Tyto zakázky se v průběhu válek musely přeorientovat na válečnou výrobu.

Wichterle a Kovařík (WIKOV)

Vznik podniku datujeme k roku 1878, který byl založen Františkem Wichterle a švagry Procházkovými. Jejich podnikatelské začátky vznikly na dvoře městské plynárny, kde se soustředili na opravu zemědělských strojů. Během čtyř let došlo k raketovému rozvoji jejich podnikání, které ovlivnila vysoká poptávka. Zaměřili se na výrobu hospodářských strojů a parních motorů s vlastní slévárnou. Vznik konkurenčních podniků přiměl roku 1884 Wichterleho k fúzi s bratry Kovaříkovi. Mezi roky 1895 – 1913 se díky prosperitě podnikání zvýšil počet zaměstnanců ze 100 na 1000. I když sloučení podniků nesl název WIKOV, Wichterlova specializace spočívala ve výrobě mlátiček a palivových motorů, zato Kovaříkova vyráběla parní lokomotivy a secí, žací a travní stroje. Po období válek a krize, podnik prošel veškerými modernizacemi a znovu rozkvětem, kdy roku 1924 rozšířili svoji výrobu o osobní automobily a zemědělské traktory. Krize s odbytem produktů pozastavila v 30. letech nadobro výrobu automobilů (Bartoš 1999).

Obr. 10 Areál podniku WIKOV

Zdroj: Wikov 2018

Dolte

Podnik založen roku 1907 náležel panu Doležalovi a Těhníkovi. Ti se zaměřovali na výrobu železných oken a stavebních konstrukcí. Široká poptávka směřovala produkci do zahraničí, a to především do východní Evropy. Během válek se výroba zaměřovala na sběr starých kovů, výrobu hangárů, pancéřových bunkrů, či železných vrat, pro plnění státních zakázek. Po roce 1948 byl podnik s 500 zaměstnanci začleněn do národního podniku Hanácké železárně (Cydlík 2009). Jako jeden z mála podniků v strojírenském průmyslu úspěšně působí do současné doby.

Vulkania

Umělecká výroba kovových i nekovových předmětů byla v roce 1907 založena Theodorem Dostálem. Třetí nejvýznamnější podnik byl specializovaný na výrobu soch, pomníků, lustrů a ornamentních doplňků. Své renomé získal podnik díky úspěšné zakázce při výzdobě nového Národního domu v Prostějově (Cydlík 2009).

Potravinářský průmysl

Pěstování především tří dominantních plodin (řepa, ječmen a pšenice), jež byly nejvýnosnějšími pro úrodné a nížinaté oblasti Hané, daly vzniknout právě těm odvětvím, související s jejich zpracováním a následnou konzumací. Sladovnictví, pivovarnictví, lihovarnictví, palírnictví a cukrovarnictví byly nejvíce prosperujícími odvětvími. Nejoptimálnější podmínky pro výrobu sladu měl ječmen, který dosahoval výborné kvality. V druhé polovině 19. století vznikaly v Prostějově první sladovny. Dějiny palírnictví zaznamenávají tři velké podniky, které v roce 1870 z 97 moravských palíren patřily mezi pět největších. Vysoké daně, minimální poptávka a konkurenční pivovarnictví se v průběhu let podepsalo na postupném krachu většiny podniků (Cydlík 2009).

Rolnický akciový pivovar

Vznikl roku 1897, jako velice moderní a konkurenceschopný podnik. První rok provozu pivovar uvařil 12 tis. hl piva. Rok na to se produkce pivovaru zdvojnásobila. Ve 20. letech 20. století byl pivovar na 15. místě na Moravě ve výstavu piva (Cydlík 2009).

Sladovna bratří Winterů

Největší a nejúspěšnější sladovna v Prostějově byla založena roku 1875 rodinou Winterů. Největší úspěch zaznamenávají roku 1884 vybudováním nového hvozdu s tzv. tepelnou vlečkou. Tento patentovaný vynález ovlivnil sladovnictví v celé Evropě. Pod značkou Castello vyváželi slad do všech kontinentů světa (Castello 2017).

První rolnická sladovna

Druhá nejvýznamnější sladovna vznikla roku 1869. Po 10 letech od uvedení do provozu získal podnik prvotní zahraniční ohlasy, kdy poptávka převyšovala možnosti

maximální výroby. Rok 1933 byl vrcholným úspěchem největšího rolnického podnikání v republice (Janál 1984).

Palírna U zeleného stromu

Podnik s dlouholetou historií datujeme od roku 1518. Jakub Vojáček jako první významnější vlastník dosáhl roku 1844 práva várečného. Největšího rozkvětu dosahovala firma roku 1919, kdy bylo Vojáčkovo dědictvím prodáno městu, které o dva roky později pronajalo živnost Družstevnímu podniku. Palírna U zeleného stromu vyráběla až na 40 druhů likérů (Bartoš 1999).

5.3. Éra znárodněného průmyslu (1945 – 1989)

Tato etapa vývoje průmyslu se ve městě Prostějov vyznačovala vznikem tzv. národních podniků, a to buďto znárodněním velkých podniků, nebo vytvořením národního podniku sloučením několika firem v rámci jednoho odvětví. Takto v Prostějově vznikly v Československu později slavné OP závody (viz dále).

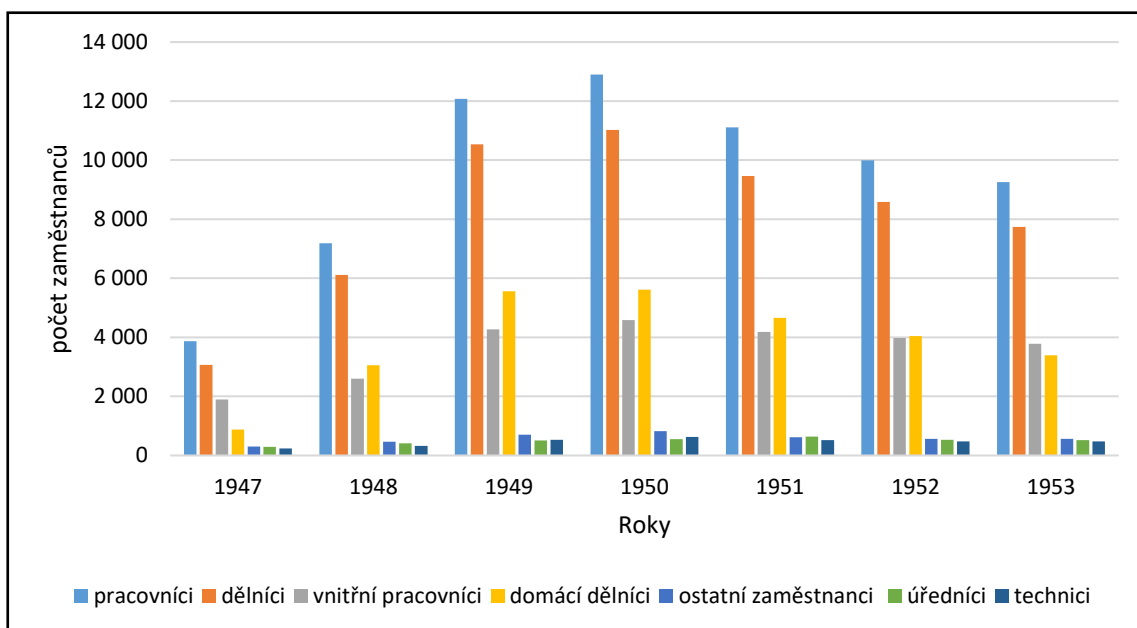
Textilní průmysl

I za doby okupace byl Prostějov městem textilního průmyslu. V roce 1939 čítal Prostějov 72 oděvnických firem a 699 maloživnostenských domácích krejčích a švadlen. Z celkové populace města pracovalo v oděvním průmyslu 66 % obyvatel. Mimo oděvnictví se ve městě nacházelo 25 výrobců prádla, 16 výroben klobouků a čepic, 5 tkalcoven a 4 pletárny. Po přijetí dekretů roku 1945 byly největší oděvní podniky znárodněny a staly se základem národního oděvního závodu.

OP Prostějov

Dekretem vydaným prezidentem Edvardem Benešem došlo ke znárodnění čtyř největších prostějovských podniků s více jak 500 zaměstnanců. Dne 24. října 1945 došlo ke spojení podniků Hanisch a spol. a Nehera, Oděvní služba Prostějov, Rolný Prostějov, Silésia Prostějov a Sbor. Při definitivním znárodnění všech existujících textilních podniků vzniklo dalších 57 závodů, čímž se počet lidí pracujících v textilním průmyslu rapidně zvedl na hodnotu okolo 14 tis. zaměstnanců. Prostějovský podnik dostal v roce 1949 nový název, a to Oděvní závody Jiřího Wolkera, které se skládaly z 5 závodů s pásovou výrobou oděvů, 6 menších domácích závodů, stříhárny, školícího závodu, skladů a dalších specializovaných závodů roztroušené po celém Prostějově. Pod

prostějovskou textilku OP spadaly pobočky v Konici, Olomouci, Hulíně, Ivanovicích, Ostravě a Bílovicích. Po roce 1950 došlo k reorganizaci podniku. Docházelo ke kvalifikaci zaměstnanců, zredukovaní domácích krejčí, sjednocení a ucelení výrobní produkce a zavedení dvousměnného provozu (Sommer, Gímeš 1970). Roztříštěnost podniku vedla k výstavbě nového, moderního závodu. Podnik za 143 mil. Kčs byl oficiálně otevřený roku 1965. Podnik se začátkem 80. let. stal jedním z nejmodernějších a největších textilních komplexů ve střední Evropě. Roční produkce prostějovského závodu činila okolo 4 mil. kusů oděvů, export činil 3/4 výrobků (Strupková 1984). Pro zaměstnance a jejich děti byla k dispozici mateřská škola nacházející se přímo v komplexu areálu, rekreační střediska, pionýrské tábory a podnikové ubytovny. Myslelo se i na výchovu budoucích pracovníků, pro které byla k dispozici oděvní škola. Tohle vše bylo nedílnou součástí tohoto textilního kolosu provázející především 70. a 80 léta.

Obr. 11 Vývoj zaměstnanců národního podniku OP mezi roky 1947–1953

Zdroj: Sommer 1970

Obr. 12 Textilní komplex OP Prostějov postavený v roce 1965

Zdroj: Vincenc 2016

Strojírenský průmysl

Po oděvním průmyslu patřilo významné postavení strojírenskému a železárenskému odvětví. Firmy koncentrující se na kovodělnou výrobu musely svou produkci přizpůsobit válečnému průmyslu.

Agrostroj

Za okupace se zakázky podniku WIKOV staly součástí německého zbrojního programu. Podnik se kvůli svému výrobnímu zaměření stal terčem bombardování. V roce 1946 se začlenil závod pod firmu Agrostroj Prostějov. Směr produkce se opět přeorientoval na menší zemědělské stroje (Cydlík 2009). Po roce 1950 se změnila struktura založená na výkonnější technologii a vývoji strojů. Politické změny v šedesátých letech spojené s řízením národního hospodářství přivedly snížení dotací zemědělcům, zvýšení cen strojů, a tudíž i snížení odbytu výrobků. Nastalá krize byla zažehnána s nástupem nového ředitele Cyrila Voráčka, díky vizi inovačního výrobního programu. Výroba sběračských návěsů zahájena roku 1968 se stala velmi žádaným zbožím, na které roku 1972 navázala a zčásti tuto produkci nahradila výroba sklízecích řezaček. V 80. letech došlo k změně organizační, kdy se podnik stal součástí koncernu

Agrozet Brno (Brácha 2008). Závod měl stabilizovaný výrobní program a dobrou ekonomickou situaci pro budoucí působení firmy na trhu

Hanácké Železárny

Podnik Dolte roku 1948 čítal více jak 500 zaměstnanců, tudíž patřil mezi prvotní závody, které prošly znárodněním. Nejdříve se stal součástí Báňské společnosti. Brzké změny nastaly o 2 roky později, kdy byl podnik začleněn pod Moravské železárny v Olomouci. Rok na to se firma osamostatnila na Hanácké Železárny. Výroba se zaměřovala na vývoj a výrobu ocelových pružin pro železniční a automobilový průmysl a železničních výhybek (Vincenec 2016).

Potravinářský průmysl

Sladovnictví, pivovarnictví a likérnictví patřilo nadále mezi tradice potravinářského průmyslu. Jako u většiny prostějovských podniků, tak i v potravinářském odvětví nastal problém s židovskými podnikateli, kterým byl vyvlastněn majetek. Došlo k reorganizaci potravinářského průmyslu pro potřeby válečné a zásobovací. Výroba piva byla zcela zastavena, zato výroba sladu pouze redukována (Bartoš 1999). Mnoho menších palírenských podniků muselo pozastavit během války svou výrobu, kvůli nedostatku lihu, jež byl přednostně využíván pro válečné účely (Kühndel 1968).

Akciový pivovar

I přes dvouleté přerušení výroby piva se podnik díky zaměstnancům dokázal vzchopit a v roce 1946 obnovil produkci. Znárodnění závodu přišlo o další dva roky později, kdy byla firma přejmenována na Akciový pivovar. V roce 1965 proběhla celková rekonstrukce objektu, a především zvětšení varny z 100 tis. hl piva na dvojnásobek kapacity (pivovary 2018).

Sladovna bratří Winterů

Válečná léta přeměnily sladovnu na dočasné vojenské sklady. Roku 1948 byla sladovna znárodněna a stala se součástí národního podniku Obchodní sladovny se sídlem v Olomouci (Bartoš 1999). I přes zanedbávání podniku, kdy docházelo k chátrání vybavení i celého komplexu, kvalita sladu stále vynikala a držela podnik konkurenceschopným (Castellopv 2018).

První rolnická sladovna

Věhlas a velmi kvalitní slad zajišťoval podniku velmi významné postavení v celoevropském měřítku. Za období okupace se do sladovny přestěhovala výroba z Kuřimi. V průběhu znárodnování podniků byla jako většina sladoven součástí národního podniku v Olomouci (Sladovny Soufflet 2018).

Starorežná

Druhá světová válka zapříčinila rapidní snížení přídělu lihu, které byly stěžejní surovinou pro výrobu tvrdého alkoholu a likérů. Z roku 1939 na 1941 šlo o zredukování přídělu lihu o 2/3 z celkového objemu. Omezenou výrobou alkoholických nápojů si podnik nahrazoval produkcí sodovek, umělých sirupů, kvasného octu a dezertních vín. Především prodej sodovek udržel v těžkých letech podnik nad vodou. V roce 1948 došlo k znárodnění podniku pod názvem Starorežná. Závod byl zařazen do likérnické skupiny, tudíž došlo k ústupu a posléze k definitivnímu ukončení výroby octu a vína. Ekonomický vzestup nastal roku 1952, kdy došlo k přesunutí výroby z Nymburku. Likéry L.V. Griotte a Nuncius patřily ke světovým špičkám. Starorežná se stala velmi významným exportérem lihovin. Nedostačující prostory a roztržštěný podnik po celém městě přiměl závod k výstavbě uceleného komplexu, které se uskutečnil roku 1959. Po zbytek socialistického režimu podnik neustále vzkvétal, což dokazovalo mnoho získaných ocenění. Zářím roku 1967 získal nejceněnější titul pro nejvíce prosperující závod v celostátním měřítku (Kühndel 1968).

5.4. Postindustriální éra (po roce 1989)

Po roce 1989 docházelo ve městě Prostějov k zásadním ekonomickým změnám, které kopírovaly celorepublikový trend přechodu z centrálně plánované ekonomiky na tržní ekonomiku. To se projevilo vlnou privatizací větších podniků a vzniku mnoha nových firem v odvětví textilního, strojírenského a potravinářského průmyslu. K zásadním změnám v sociální, ani ekonomické sféře nedošlo. Dominantní spotřební trh byl na území Prostějova dobře připraven, aby zvládl nápor na kvalitu poptávky ze zahraničního trhu. Prostějov se i po otevření trhu nadále držel post lukrativního místa pro potenciální investory. Nasvědčovala tomu optimální poloha ve střední Evropě a strategická lokalita v rozvinuté ekonomické oblasti. Infrastruktura patří také k hlavním geografickým faktorům pro lokalizaci podniku v postindustriální éře. Město leží na transevropském národním koridoru (D46).

Prostějov navázal na tradiční textilní průmysl. V 90. letech patřilo danému odvětví dominantní postavení nejenom na českém trhu. Hospodářská krize, a především levný dovoz textilu z Asie byl příčinou ekonomického krachu velkých textilních podniků jako OP Prostějov, které nedokázaly cenově konkurovat. Udržitelnost textilních podniků na českém i zahraničním trhu spočívala v přeorientování se na produkci kvalitního a specializovaného zboží. První velký zahraniční investor expandoval roku 1999. Jednalo se o japonskou firmu Toray, která se zabývá polyesterovými tkaninami. Konfekční výrobou se v Prostějově zabývá řada úspěšných českých podniků jako, Koutný, Kaja, H&D, či proslulá Gala.

Významným odvětvím patřil rovněž strojírenský průmysl, který v Prostějově zastupuje řadu českých podniků s dlouhou historií, jako Hanácké železárny a pérovny, Slévárna Annah, nebo DT – Vyhýbány a strojírny. Ne všem tradičním podnikům se podařilo přeorientovat na tržní ekonomiku, důkazem byl krach kdysi významné zemědělské firmy Agrostroj. V současné době má strojírenské odvětví prioritní postavení, která po roce 2010 předčilo textilní průmysl. Vysoké zastoupení výroby automobilů v ČR vedlo k řadě nových investic zahraničních investorů s vybudováním dceřiných společností v rozsáhlé průmyslové zóně v Prostějově. V současnosti je největší zaměstnavatelem společnost Mubea. Další významné zahraniční podniky podílející se na ekonomické složce jsou např. firmy Maier, či Windmöller & Hölscher Machinery, které neustále rozšiřují své výrobní podniky.

Potravinářský průmysl je třetím nejvýznamnějším odvětvím zastoupeným řadou středně velkých podniků. V návaznosti na významnou zemědělskou oblast jsou dochované provozy sladovny a likérky nejstaršími firmami působící ve městě Prostějov. Ostatní firmy vzniklé až po roce 1989 našly své zastoupení ve výrobě např. pečiva (Penam, Profrost) a uzenin (Makovec).

V návaznosti na stále rozrůstající a prohlubující diverzifikací průmyslu, můžeme v Prostějově nalézt podniky zaměřující se v stavebnictví (Skanska, Pozemstav), nebo logistice (Hopi, Feico, Geis), které spolu úzce spolupracují (Veselá 2005, 2006).

Tab. 2: Přehled současných průmyslových firem ve městě Prostějov seřazené podle odvětví a počtu zaměstnanců za rok 2016

firma	vznik	počet zaměstnanců
Strojírenský průmysl		
Mubea	1998	1149
DT – Vyhýbkárna a strojírna	1992	565
Windmüller & Hölscher Machinery	2005	450
MB TOOL	2002	300-350
MAIER CZ	2005	347
SLÉVÁRNA ANAH Prostějov	1994	294
Hanácké železářny a pérovny	1900	280
Wisconsin Engineering CZ	2000	161
Železářny Annahütte	1990	155
Strojírny Prostějov	1992	152
ALPER	2004	139
HANAKOV spol.	1996	106
LASER TECHNOLOGY	2008	101
Textilní průmysl		
Toray Textiles Central Europe	1997	402
Gala	1994	308
AMF REECE CR	1993	149
Cíl	1953	110
Koutný spol.	1995	87
H&D	1993	70
Potravinářský průmysl		
Makovec	1992	100-150
Sladovny Soufflet	1869	127
ProFrost	2006	157
Penam	1992	150-200
Palírna U Zelého stromu	1518	105
Ostatní průmyslová odvětví		
Weber	2012	70-150
Kendrio	1999	211
Žaluzie Neva	2002	99

Zdroj: justice, výroční zpráva, 2016

Tab. 3: Přehled největších zahraničních firem působící ve městě Prostějov seřazené podle počtu obyvatel

firma	vznik	počet zaměstnanců
Mubea	1998	1149
Windmüller & Hölscher Machinery	2005	450
Toray	1997	402
Maier	2005	347
Kendrio	1999	211
Železářny Annahütte	1990	155
AMF REECE	1993	149
Sladovny Soufflet	1869	127

Zdroj: justice, výroční zpráva, 2016

5.4.1. Strojírenský průmysl

Wisconsin Engineering

Wisconsin Engineering je i přes anglicky znějící název ryze českou společností v čele s českým majitelem. Došlo k spojením amerického know-how a technologiemi s tradiční českou výrobou. Hlavními produkty firmy jsou sekačky na trávu, komunální stroje, sněhové frézy, zahradní malotraktory a technika. Své postavení si na zahraničním trhu udržuje díky vývojovému týmu, který se zaměřuje na inovace a vývoj výrobků (Wisconsin Engineering 2018).

Maier CZ

Španělský koncern patří do skupiny Maier Group, která je předním světovým výrobcem plastových dílů pro automobilový průmysl. Společnost založená v roce 1975 dnes funguje se svými výrobními halami po celém světě. Podnik se rozrostl o jedenáct poboček přesahující 3 200 zaměstnanců (Maier 2018).

Prostějovská firma vznikla v roce 2006 jako druhá největší pobočka Maier Group. Společnost se zaměřuje na lisování, lakování a chromování interiérových a exteriérových komponentů do osobních automobilů. V roce 2015 došlo k rozšíření produkce o novou chromovací linku a lakovnu, která přinesla dalších 50 pracovních pozic. Do roku 2020 plánuje společnost rozšiřovat produkci s příslibem nových pracovních pozic přesahující hodnotu 500 zaměstnanců (Prostějovský Večerník 2017).

Mubea

Německá společnost Mubea patří mezi největší zaměstnavatele ve městě Prostějov. Historie tohoto mezinárodního podniku sahá do roku 1916. Dnes je společnost

globálním dodavatelem odlehčených konstrukcí, pružinových komponentů a dalších souvisejících podvozkových dílů pro automobilový průmysl. Hlavními zákazníky jsou největší automobilky na světě, mezi které se řadí Volkswagen, Škoda Auto, Audi, BMW, Mercedes, ale i luxusní značkové jako Porsche, Aston Martin, či Lamborghini. Současný stav všech zaměstnanců ve všech pobočkách přesahuje hodnotu 12 tis. pracovníků, kteří pracují ve 28 dceřiných podnicích po celém světě (Mubea 2018).

Společnost Mubea je v české republice zastoupena dvěma podniky, z nichž první vznikl roku 1994 v obci Žebrák. Prostějovská Mubea byla založena roku 1998 se specializací na výrobu stabilizátorů a nápravových pružin. Rozšíření podniku nastalo v roce 2005 o další pobočku Mubea IT Spring Wire se zaměřením na pružinové dráty, nápravové pružiny a polotovary pro stabilizátory. Rok 2011 přinesl další investici do nového závodu Mubea Stabilizer Bar Systems na výrobu stabilizátorů. Německá společnost doposud investovala do prostějovského podniku 3,1 mld. Kč. Tato částka není konečná, vzhledem k probíhající výstavbě nové haly na pozemku o rozloze 34 500 m² najde do roku 2020 nová pracovní místa až 600 lidí (Euro portál 2017).

Windmüller & Hölscher Machinery

Globální společnost Windmüller & Hölscher vznikla téměř před 150 lety v Německu jako výrobce strojů na zpracování papírových obalů a sáčků. Pár let na to rozšířila svou produkci o výrobu strojů na potisk obalů. Svou tehdy inovativní technikou se společnost stala světově věhlasná. V roce 2017 došlo k fúzi s vídeňskou firmou BSW Machinery zabývající se výrobou tkaných pytlů. Dnes se podnik skládá ze dvou divizí zabývajících se strojním zařízením pro PP tkaný trh a druhou divizí vyrábějící komponenty pro strojní řadu Windmüller & Hölscher v Německu (MF Dnes 2015).

V roce 2005 vznikla pobočka v Prostějově a ve Vídni. Mezi těmito dvěma filiálkami došlo k rozdělení funkcí: přičemž v Prostějově se zaměřili na logistiku, design, prodej náhradních dílů a montáž strojů (wuh 2018). Rok 2013 přinesl rozšíření prostějovské pobočky o nový závod BSW Machinery, která tehdy spadala pod skupinu Windmüller & Hölscher. Nový závod dodával zákazníkům do méně rozvinutých zemí stroje na výrobu flexibilních obalů PP tkaniny. Vysoká poptávka a úspěšné fungování podniku zaznamenají další investice v blízké budoucnosti do rozšíření montážních prostorů, do logistiky a administrativy v objemu cca. 12 mil. euro (wuh 2018).

Laser Technology

Mladý český podnik vznikl roku 2008 v městské části Vrahovice. Hlavním výrobním odvětvím se stalo laserové řezání plechů. S postupným růstem poptávky došlo v roce 2010 k rozšíření výroby o nové CNC stroje na ohýbání plechů a s ním spojené broušení, svařování, řezání a montáž materiálů (Lasertechnology 2016).

Železářny Annahütte

Moderní společnost spadá pod německý koncern. Hlavní náplní výroby je svařování výztužných sítí do betonu a ocelového výztužného žebříkového a hladkého drátu. Podnik se podílí na vývoji a výzkumu v oblasti technologie a zpracování válcového drátu za studena, která je velmi šetrná k přírodě. Společnost zaznamenává opakovaně roční nárůsty tržeb pohybující se okolo 5 % (justice 2015, 2013).

MB TOOL

Relativně mladá firma založená v roce 2000, je místním úspěšným podnikem zaměstnávající bezmála 400 lidí. Zaměření společnosti spočívá ve výrobě interiérových dílů pro automobilový průmysl. Hlavními zákazníky jsou přední automobilové koncerny Audi a VW Group. Sídlo společnosti nalezneme v nedaleké obci Třebčín, kde se rovněž nalézá hlavní provozovna na lisování plastů a skladovací hala. Až v roce 2015 byl v Prostějově otevřen první ze dvou podniků se specializací na montáže plastů. Ten našel své pracovní prostory v bývalém areálu Agrostroj. Téhož roku byly pronajaty prostory v bývalém areálu společnosti Cíl, který se nachází ve městě Prostějov, kde MB TOOL rovněž lisuje plasty. Rok 2018 plánuje společnost rozšiřovat své výrobní kapacity o 150 pracovních míst. V průmyslové zóně Prostějov by měla vyrůst nová hala na pozemku o velikosti 10 000 m² zaměřená na výrobu velkých plastových dílů (MB TOOL, justice 2018).

DT – Výhybkárna a strojárna

Podnik s dlouholetou tradicí sahající až k počátkům 20. století se propracoval z oboru zámečnictví, až k výrobě železničních výhybek a mostů. Současnou specializací firmy je vývoj, konstrukce, montáž a regenerace výhybkových konstrukcí pro železniční tratě, tramvajové tratě a tratě metra po celém světě. V roce 2002 společnost založila dceřinou firmu na Slovenku zaměřující se na výrobu a montáž pro mezinárodní železniční koridory. Součástí mateřské firmy je společnost zajišťující široké spektrum

služeb specializující se na údržbu, revizi a autodopravu ve strojírenském průmyslu, která vznikla v roce 2009 (DT – Výhybkárka a strojírna 2018).

Strojírny Prostějov

Česká firma byla vybudována v 50. letech jako součást závodu STAST Brno. Do roku 1989 se výroba soustředila na formovací techniku pro velkoplošné panely. Od roku 1990 se podnik osamostatnil a změnil orientaci výroby na strojírenský průmysl se specifikací na svařování ocelových konstrukcí, dílců pro obrábění a stavební stroje. V roce 2012 přišla změna vlastníků a s ním spojené finanční investice do nových zařízení a rekonstrukce výrobní haly. Přes 90 % veškeré produkce směřuje na švýcarský trh, se kterým Strojírny dlouhodobě spolupracují (sppv 2018).

Slévárna ANNAH

Česká firma s dlouholetou historií se v současné době orientuje na sériové zakázky pro automobilový, strojírenský a stavební průmysl. Vyrábí odlitky ze šedé litiny dle specifických požadavků zákazníků. Slévárna neustále rozšiřuje svůj sortiment, který se odvíjí od aktuální poptávky. Více jak 60 % odlitků směřuje na export do západních zemí EU (Slévárna Anah 2016).

Hanácké Železářny a pérovny

Úspěšný prostějovský podnik, jež vzešel z podniku Dolte funguje více jak 65 let. Jeho výroba je zaměřena na jediný druh produkt a tím jsou šroubové, listové a parabolické pružiny. Patří mezi nejvýznamnější evropské dodavatele pružin do železničního segmentu. Specializuje se také na automobilový průmysl v sektoru nákladních vozů a v menším měřítku na stavební a důlní techniku, kam také dodává specializované pružiny (HŽP 2018). Přes 80 % zakázek putuje na evropský trh, přesněji řečeno do globálních společností Volvo, Scania, Iveco, Alston, či Bombardier. Od roku 2008 patří podnik ocelářské skupině Moravia Steel (HŽP 2018).

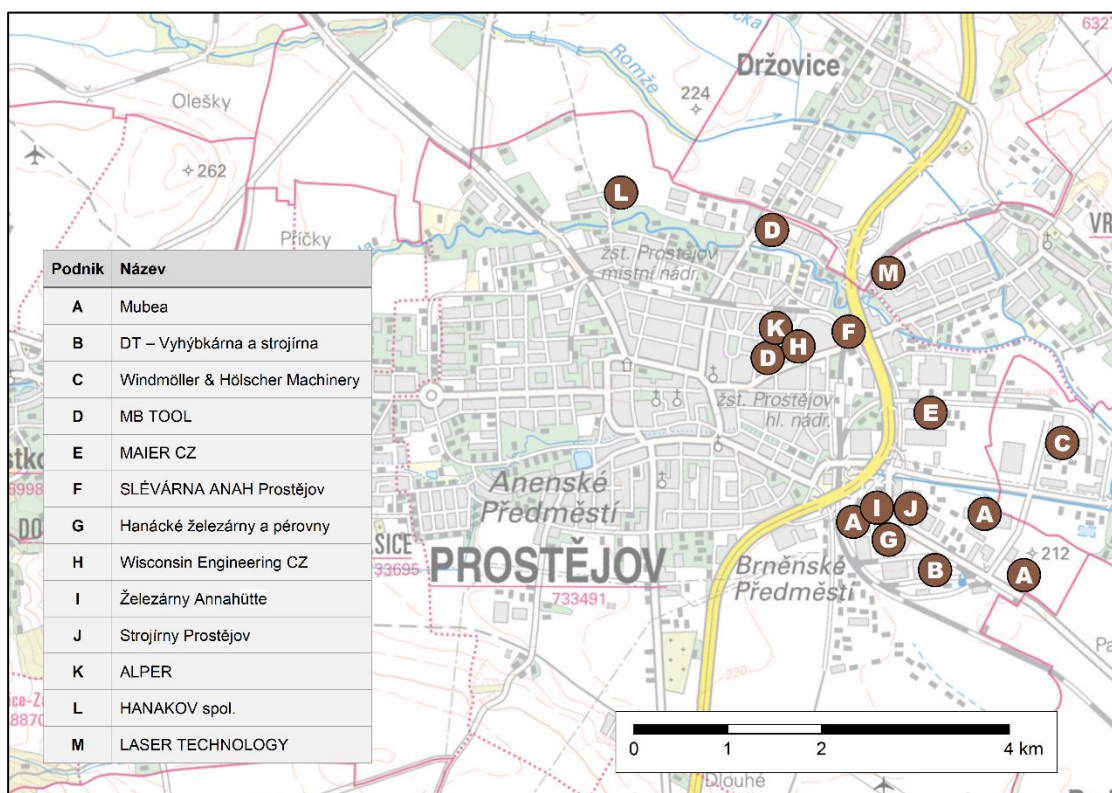
Hanakov

Začátky firmy datujeme od roku 1991. Na přelomu 20. a 21. století rozšířili výrobu o kovoobrábění, které se následovně stalo základním pilířem pro další rozvoj firmy. Rok 2004 patřil k velkým strukturálním změnám: přesun podniku, zvýšení počtu zaměstnanců a investice do koupi nových strojů (Hanakov 2018). Společnost se postupem času vypracovala na mezinárodně uznávanou firmu, která se z velké části specializuje na kovoobrábění různých materiálů na vysoce kvalitních CNC strojích.

Další výrobní odvětví spočívá v produkci ocelových konstrukcí a povrchové úpravě materiálů, jako je lakování, tryskování, či metalizace (testportal 2018).

Alper

Metalurgická a kovárenská společnost Alper se zaměřuje na výrobu zápusťkových výkovek. Součástí podniku je kalírna vybavená elektrickými pecemi, či tvarovací linka. Druhotným odvětvím, jež se podnik zabývá, spočívá v metalografické šetření struktur pro tepelné zpracování provádějící ve vlastní laboratoři (Alper 2006)

Obr. 13 Přehled strojírenských podniků nacházející se na území města Prostějov
Zdroj: ArcMap 2018, vlastní zpracování

5.4.2. Potravinářský průmysl

Palírna U Zeleného stromu

Nejstarší dochovaný podnik v Prostějově letos slaví 500 let od svého založení. Roku 1992 byl vyčleněn ze státního podniku a privatizován do soukromého vlastnictví. V té době vyráběla společnost 60 druhů lihovin. Od roku 1997 až do roku 2010 došlo k postupnému poklesu produkce lihovin z 130 tisíc na 50 tisíc. Dlouholetou krizi podniku zachránil nový majitel vlastníci společnost GRENETTE z Ústí nad Labem, který spojil oba podniky v novou společnost GRANETTE&STAROREŽNÁ DISTILLERIES. Nový majitel oživil tradiční značky jako Hanácká vodka a Starorežná.

Rok 2016 přinesl odtržení od společnosti GRANETTE a přechodu na původní název Palírna U Zeleného stromu. V současné době se podnik s objemem 120 tis. hektolitřů ročně řadí na druhé místo ve výrobě lihovin na českém trhu (Palírna U Zeleného stromu 2017).

Obr. 14 Palírna U Zeleného stromu
Zdroj: Vlastní fotografie

Penam

Česká společnost vznikla v roce 1992 v Brně jako velmi ambiciózní potravinářský podnik, který si v průběhu let vydobyl své postavení nejen na českém, ale i na evropském trhu ve výrobě pekářských a mlynářských výrobků. Společnost nabízí široký sortiment produktů sladkého a slaného pečiva. Podnik disponuje dvanácti pekárny a čtyřmi mlýny po celé České republice. Od roku 2004 patří společnost Penam do koncernu potravinářského giganta Agrofert (Agrofert 2018).

Sladovny Soufflet

Akciová společnost Soufflet Agro patří do francouzského rodinného podniku Groupe Soufflet. Ta je jednou z nejvýznamnějších mezinárodních společností na světě, která působí v zemědělsko-potravinářském sektoru. Soufflet Agro se sídlem v Prostějově vznikla roku 2007 fúzí firmy specializující se na osiva (Selekta), firmou zaměřenou na chemii (Ga Agrochem) a podnikem skupující zemědělské závody (Soufflet Agro). Sladařská divize Sladovny Soufflet ČR patří v České Republice

s podílem 65 % mezi největší výrobce a prodejce sladařských výrobků (Soufflet Agro 2007). Na celkové produkci sladu se podílí pět poboček: v Nymburku, Kroměříži, Hodonicích, Litovli a Prostějově. Z celkové produkce sladu míří 2/3 na export. Společnost vyprodukuje cca 350 tis. tun sladu za rok. (Sladovny Soufflet ČR 2018).

Obr. 15 Sladovna Soufflet Prostějov
Zdroj: vlastní fotografie

Sladovny Castelo

Bohatá historie podniku Castello navázala na úspěšnou éru Sladovny bratří Winterů, která byla v roce 1992 zprivatizována. Soukromý podnik patří mezi málo sladoven humnového typu, který upřednostňuje slad plzeňského typu. Velmi kvalitní slad akreditovaný nejlepším hodnocením si získal řadu zákazníků v řadě domácích pivovarů (Castello 2018).

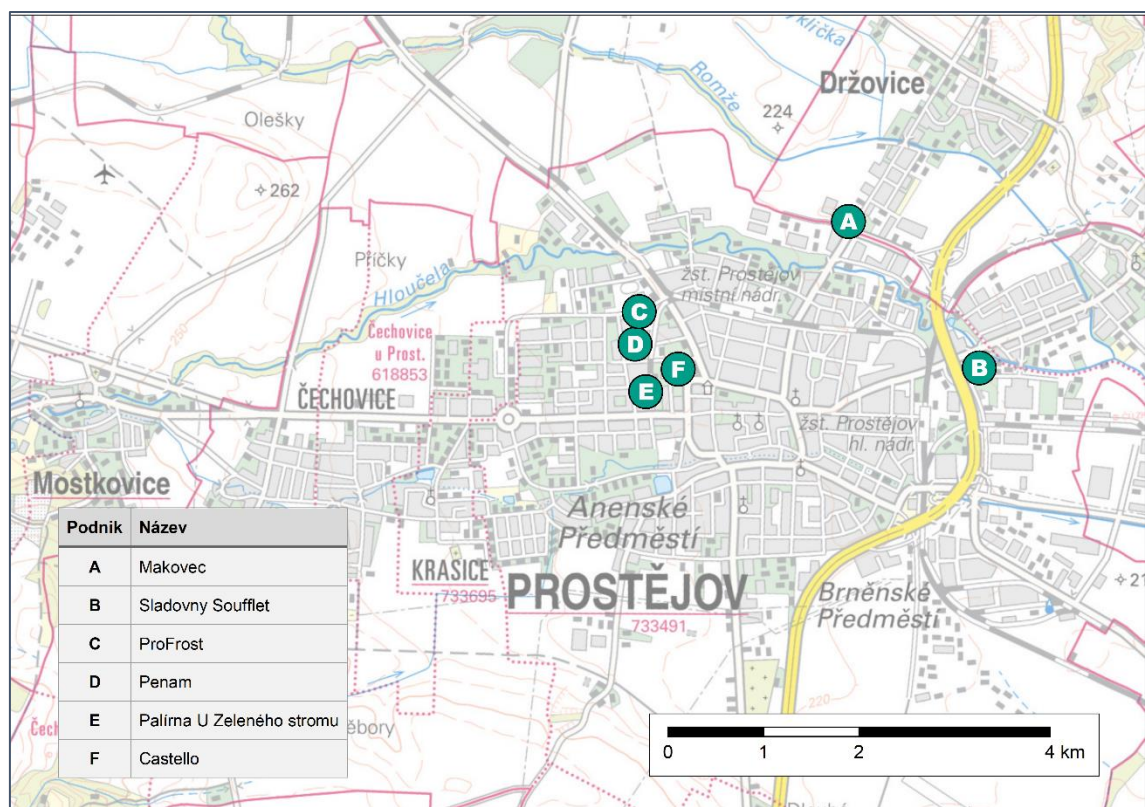
Profrost

Akciová společnost je vlastněna koncernem Agrofert. Pod křídla nadnárodní české společnosti spadá přes 250 podniků s 34 tis. zaměstnanců v odvětví potravinářském a zemědělském (Agrofert 2018). Profrost zaměřený na výrobu hluboce zmraženého pečiva začínal s 20 zaměstnanci na jedné výrobní lince. Závod se díky svým technologiím stal nejmodernějším ve střední Evropě. Profrost využívá inovativní zmrazovací způsoby pomocí působení CO₂. Rok 2011 přinesl firmě spolupráci s významným řetězcem Ahold, pro který dodával určité druhy předpečeného pečiva.

Současně společnost zastává jednu z nejvýznamnějších pozic ve výrobě zmraženého pečiva do nadnárodních potravinových řetězců na českém a slovenském trhu (Profrost 2018).

Makovec

První provozovna vznikla ve vesnici Seloutky, ze které byla později přesunuta výroba do bývalého areálu zemědělského družstva v Kostelci na Hané. Po zakoupení první masny v centru Prostějova se město stalo hlavním sídlem společnosti. Rostoucí tržby a vysoká poptávka po uzeninách přiměla přesunout část výroby do nového areálu ve Smržicích, který byl otevřen v roce 1997. Další rozrůstání podniku nastalo v roce 2006 v Držovicích, kde vznikl nový specializovaný závod na distribuci uzenin. Poslední velká investice nastala v roce 2011 přístavění masného závodu v Držovicích. Produkce uzenin zajišťuje přes 80 firemních prodejen po celé České a Slovenské republice (Makovec 2018).

Obr. 16 Přehled potravinářských podniků nacházející se na území města Prostějov

Zdroj: ArcMap 2018, vlastní zpracování

5.4.3. Textilní průmysl

H&D

Rize český podnik vznikl privatizací státního podniku. V menší míře se zaměřuje na výrobu a prodej pánské a dámské konfekce. Má pouze dvě kamenné prodejny, a to v Praze a Olomouci. Pár let zpátky rozšířil podnik výrobu o nové odvětví produktů s názvem H&D Home design. Jedná se o prodej bytových doplňků, dekorativních předmětů a ratanového nábytku. Rozšíření podniku o nový druh odvětví napomohl oživit stávající výrobu, při které podnik začal dosahovat větších zisků (H&D 2018).

Koutný

Při vzniku této rodinné firmy bylo majitelům předem jasné, že chtějí navázat na podnikatelskou šňůru velikánů prostějovského textilního průmyslu pana Nehery a Rolného. Což se podniku povedlo a dnes je firma Koutný velmi významnou značkou pánské konfekce. Společnost v Česku vlastní pět kamenných prodejen a zároveň distribuuje své produkty do partnerských obchodů na území České a Slovenské republiky. Koutný mimo jiné patří i k významným dodavatelům konfekce pro státní instituce. Do jejich oděvů se obléká hradní stráž, policie, hasiči i vojáci (Koutný 2017). Firma do budoucna plánuje rozšířit halu o 1 500 m², které poslouží jako sklad materiálů. Navyšování výrobní kapacity není v plánu, zaměřují se na změnu odchodem z módní konfekce, která ročně činí 70 mil. z celkového 300 mil. obratu společnosti na dodávky konfekce pro státní správu (iDnes 2017).

Cíl

Prostějovské Družstvo patří v současné době k nejstarším textilním firmám fungující v Prostějově. Původně se podnik zaměřoval na výrobu obuvi, galanterie a konfekce. Dnes se věnuje pouze výrobě konfekce, a to v minimální míře. V roce 2014 došlo k změně majitele, který chátrající a zastaralou budovu zrenovoval. Podnik byl rozšířen o nové prostory, ve kterých mimo Družstvo Cíl našlo místo i řadu jiných podniků jako je např. MB TOOL (Prostějovský deník 2014). Provoz firmy je v současné době v útlumu.

AMF Reece

Podnik se zaměřuje na výrobu šicích strojů. Historie této americké firmy sahá až do 19. století. Po celém světě vlastní několik dceřiných společností. V roce 1991 začala

firma spolupracovat s Českým podnikem Minerva, který v Prostějově působil místo podniku AMF Reece. Český podnik Minerva vznikl v roce 1941 zabývající se výrobou vulkanizačních strojů používané v obuvnickém průmyslu. Vysoké úroky a tíživá ekonomická situace přiměla pobočku Minerva v Prostějově prodat americké firmě AMF Reece. V současné době patří podnik mezi světové špičky ve výrobě šicích strojů (AMF Reece 2018).

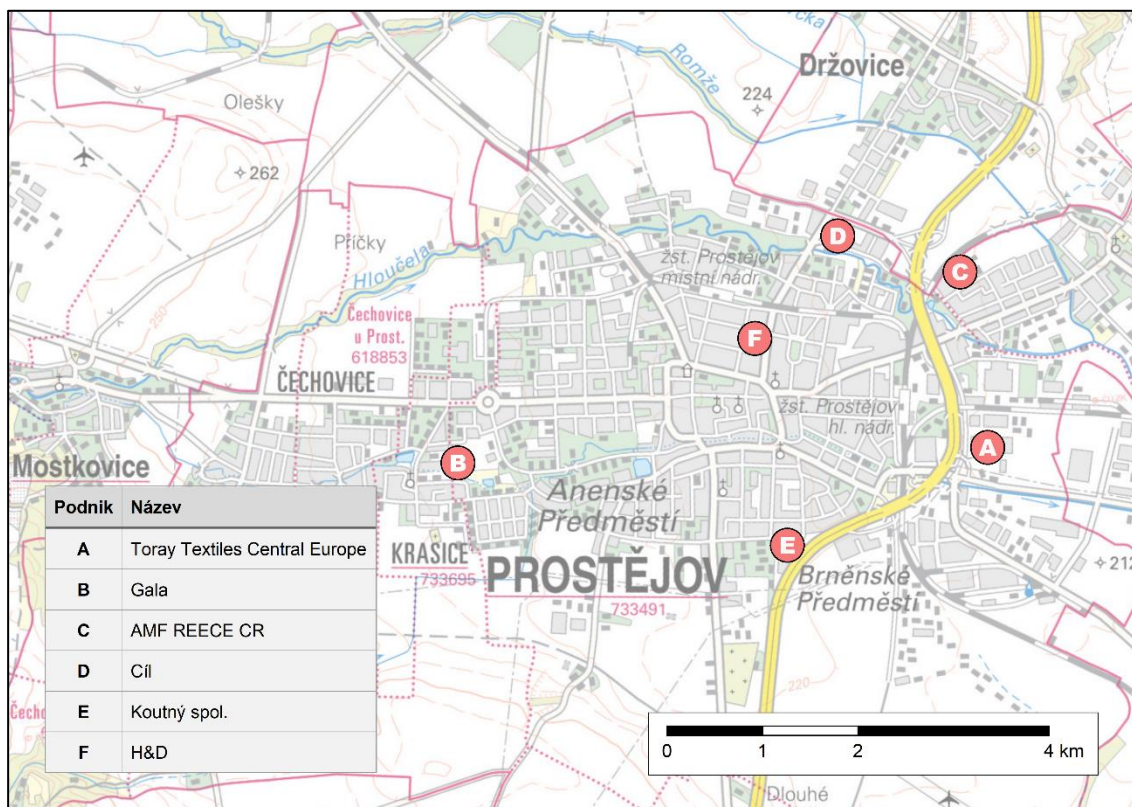
Gala

Česká společnost vznikla již v roce 1949. Jako státní podnik byl zprivatizován v roce 1996 na akciovou společnost. Mimo prostějovské centrály nalezneme pobočku i ve městě Rýmařov. Společnost Gala je předním evropským výrobcem profesionálních a rekreačních míčů pro různé sportovní odvětví. Mimo výrobu míčů se Gala zaměřuje na produkci batohů, nosičů zahradní techniky, boxovacích pytlů či šátků. Přes 90 % výrobků směřuje na export do EU (Gala 2017). I přes nedostatek kvalifikovaných pracovníků, které doplňují ze zahraničních řad, investují finance do modernizace celkového chodu podniku (justice 2016).

Toray

Japonská společnost Toray je jedna z mála zahraničních společností, která ve městě působí v textilním oděvním. Se sídlem firmy v Osace vlastní napříč celým světem 200 filiálek, kde působí přes 50 tis. zaměstnanců.

Prostějovská pobočka vznikla v roce 1999, zaměřující se na polyesterové tkaniny a podšívky v mnoha barevných provedení. Rok 2006 přinesl rozšíření výrobní haly, kde se začala vyrábět speciální látka pro Airbagy, investice ve výši 125 mil. korun. Poslední rozšíření výrobních aktivit nastalo roku 2013. Společnost Toray otevřela podnik na výrobu bezvodých ofsetových desek, který přinesl dalších 50 pracovních míst (Toray 2017). Prosperující Toray vykazuje pozitivní hospodářský růst, a to ve všech segmentech odvětví (justice 2016)

Obr. 17 Přehled textilních podniků nacházející se na území města Prostějov

Zdroj: ArcMap 2018, vlastní zpracování

5.4.4. Další průmyslová odvětví

Žaluzie Neva

Zakládající členové firmy pan Nesvadbík a pan Vrána založili svůj podnik s výrobou vnitřních žaluzií již v roce 1990. Stoupající zájem o venkovní protisluneční žaluzie učinil výrobu v roce 1996 hlavním segmentem. Nedostačující prostory s nástupem rostoucí poptávka přiměla roku 2012 přestěhovat výrobu do nové moderní haly (Neva 2016). Stále rozrůstající se byznys s žaluziemi už nedokázala hala pojmout, a tak o pět let později rozšířili stávající budovu z 6 500 m² o dalších 4 500 m². Přední českou společností se stali díky jedné z nejmodernější válcové lince, která prošla mnoha technologickými změnami a dnes již funguje od zadání zakázky plně automaticky. Mimo český a slovenský trh exportují své výrobky do západní Evropy, Skandinávie, ale i Austrálie, či Izraele (tvstav 2017).

Kendrion

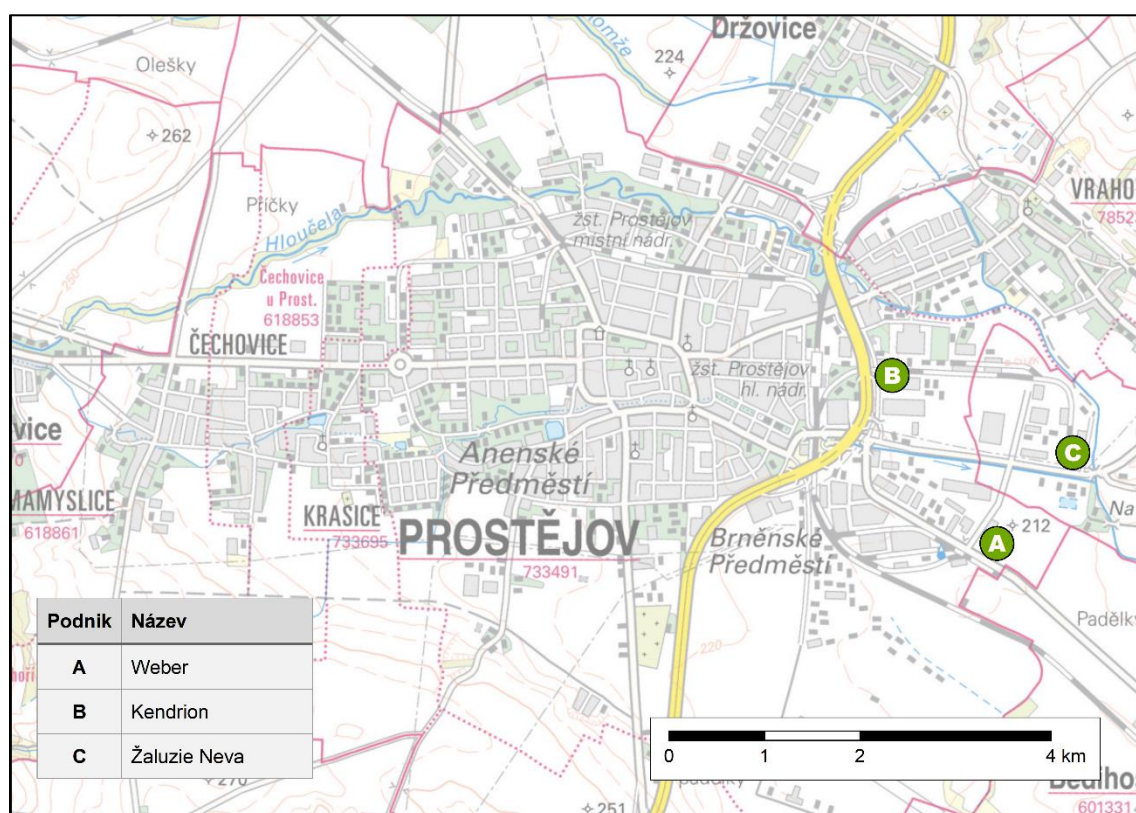
Nizozemská společnost byla založena s myšlenkou rozvinout odvětví elektromagnetismu. V roce 1938 přišla s novým patentem na magnet pro hydrauliku letounů. V současné době se společnost dělí na dvě divize se zaměřené na

elektromagnetické systémy a komponenty pro průmyslové a automobilové aplikace. Průmyslové odvětví zahrnuje tři oddělení na magnetické, řídicí a pohonné systémy s pobočkami v devíti zemích po celém světě. Automobilové odvětví má dvě oddělení zaměřená na osobní a užitková vozidla s pobočkami v sedmi zemích zahrnuj i podnik v Prostějově (Kendrion, 2018)

Tento jediný závod v České republice se specializuje na výrobu solenoidů pro standartní a mobilní hydrauliku. Prosperující podnik má být v budoucnu rozšířen o další výrobní oblasti (Kendrion 2018)

Weber

Divize Weber vznikla sloučením tří podniků fungující nezávisle na sebe. Dnes má koncern Saint-Gobail pobočky v 67 zemích světa. Firma Weber je významným výrobcem a dodavatelem fasád, tepelných izolací, omítek atd. Na území České republiky fungují čtyři závody. Od roku 2012 je v provozu pobočka na výrobu suchých maltových a omítkových směsí i v Prostějově. Podnik za 150 mil. přinesl městu 70 pracovních pozic (Weber, justice 2016).

Obr. 18 Přehled ostatních průmyslových podniků nacházející se na území města Prostějov
Zdroj: ArcMap 2018, vlastní zpracování

Zaniklé podniky

Agrostroj

Transformace podniku byla jednou z klíčových milníků působení firmy na trhu. Agrostroj se v roce 1989 stal státním podnikem, který se neúspěšně vyrovnával se změnami přechodu na tržní ekonomiku. Problém byl zejména v krátkodobém působení ředitelů, nejasná koncepce dalšího vývoje na změny struktury podnikání. Rok 1991 zaznamenává první odchody nespokojených zaměstnanců. Situace se s postupem času nijak nezlepšovala, odbyt zemědělských strojů upadal jak na domácím, tak zahraničním trhu. Po privatizaci dosáhla firma posledního úspěchu s výrobou sklízecí linky na česání chmele. Kromě malotraktorů a kardanů prodej zbylých zemědělských strojů zcela ustal. Těžká ekonomická situace donutila vedení podniku k postupnému propouštění zaměstnanců. V roce 1995 odkoupili již zadlužený podnik bratři Paříkové, kteří se neúspěšně pokusily podnik vzkřísit. Agrostroj se v roce 1997 dostal do konkurzu a postupem času došlo k rozprodání celé společnosti. (Brácha 2008). Dnes v bývalém areálu Agrostroje působí tři podniky pokračující v tradici výroby zemědělských strojů. Největší nástupnickou společností je Wisconsin Engineering. Menší podnik Kardanex navázala na výrobu kloubových hřídelů a firma Šálek na výrobu malotraktorů s veškerým příslušenstvím

Vitana

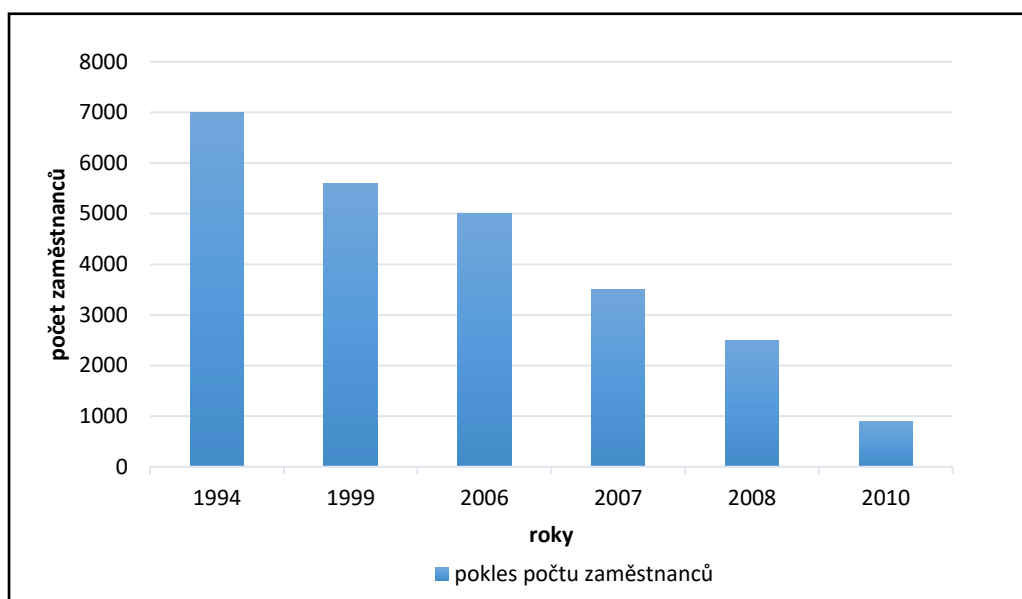
Vitana, tehdy ještě společnost Graf vznikla v roce 1919 v Byšicích, jako podnik zabývající se sladovými výtažky. Významným milníkem se stal rok 1958, kdy společnost odkoupila největšího konkurenta firmu Maggi a tím vznikl národní podnik Vitana. Dnes společnost čítá přibližně 600 zaměstnanců, kterou od roku 2013 vlastní Norská společnost Orka (Vitana 2018).

Pobočka v Prostějově působila od roku 1961 do roku 2000, kdy došlo k přesunu výroby do mateřské společnosti ve středních Čechách. Podnik se specializoval na výrobu instantních nápojů, moučníků a knedlíků. O práci tehdy přišlo 220 zaměstnanců (Rovnost 1999). V současné době je areál pronajímám jako samostatné komerční prostory s širokou škálou využití.

OP Prostějov

Po privatizaci podniku patřila výrobci oděvů post evropské jedničky. V minulé éře byl export z větší poloviny zaměřen na Sovětský svaz. S postupem času došlo

k přeorientování produkce na západní trh (Prostor 1992). V roce 1999 vykazoval podnik meziroční růst tržeb, který činil 2,5 mld. korun. Mezi největší zákazníky patřila světoznámá značka Hugo Boss, která odebírala 40 % z celkové produkce. Národní podnik vlastnil 84 prodejen po celé České a Slovenské republice. Disponoval osmi pobočkami nacházející se v Konici, Brodku u Konice, Olomouci, Lošticích, Ostravě, Uherském Hradišti, Ivanovicích na Hané a Jeseníku (HN 1999). Zlomovým okamžikem se stal rok 1999, kdy došlo k zažalování podniku OP Prostějov společností Davay Communications, kvůli miliónovým dluhům, které vedly ke dvouletým sporům (Rovnost 1999). K první větší krizi dochází v roce 2006, kdy kvůli nedostatku kvalifikovaných zaměstnanců nutí podnik k uzavření dvou poboček s 290 zaměstnanci a sloučení technologických linek (HN 2006). Rok 2007 byl posledním rokem, kdy podnik dosáhl zisku. Následující roky se nesly ve znamení postupného propouštění a uzavírání dalších poboček. Levné textilní výrobky z Asie a stále posilující kurz koruny vůči dolaru a euru tlačil podnik ekonomicky k zemi. Poslední tři pobočky v Olomouci, Lošticích a Jeseníkách byly roku 2009 nadobro uzavřeny. Společnost OP Prostějov dlužila bankám přes 1,2 mld. korun. Rok 2010 byl pro kdysi slavný textilní podnik konečnou, bylo zahájeno insolvenční řízení a rok na to skončil podnik v konkurzu. Nejasnosti kolem nečekaně rychlého pádu textilního giganta vedlo k vyšetřování nejvýše postavených členů OP Prostějov. V roce 2015 potrestal Brněnský krajský soud bývalého ředitele OP Františka Tuhého zpronevěřením 26 mil. Kč a odsoudil ho k pěti letům odnětí svobody (Mladá fronta dnes 2015). V roce 2014 odkoupil chátrající podnik pražská firma Astria Group za 58 mil. korun. Ta nechala podnik rozebrat a betonovou konstrukci odstřelit. Dlouhé roky nejevil zájem o průmyslovou plochu o výměře 160 tis. m² žádný investor (Právo 2014). To se změnilo roku 2018, kdy část pozemku odkoupila ruská společnost Danaflex zabývající se výrobou obalových materiálů. Ta po dokončení probíhající výstavby zaměstná stovky lidí (Prostějovský deník 2018).

Obr. 19 Pokles počtu zaměstnanců OP Prostějov mezi roky 1994 - 2010

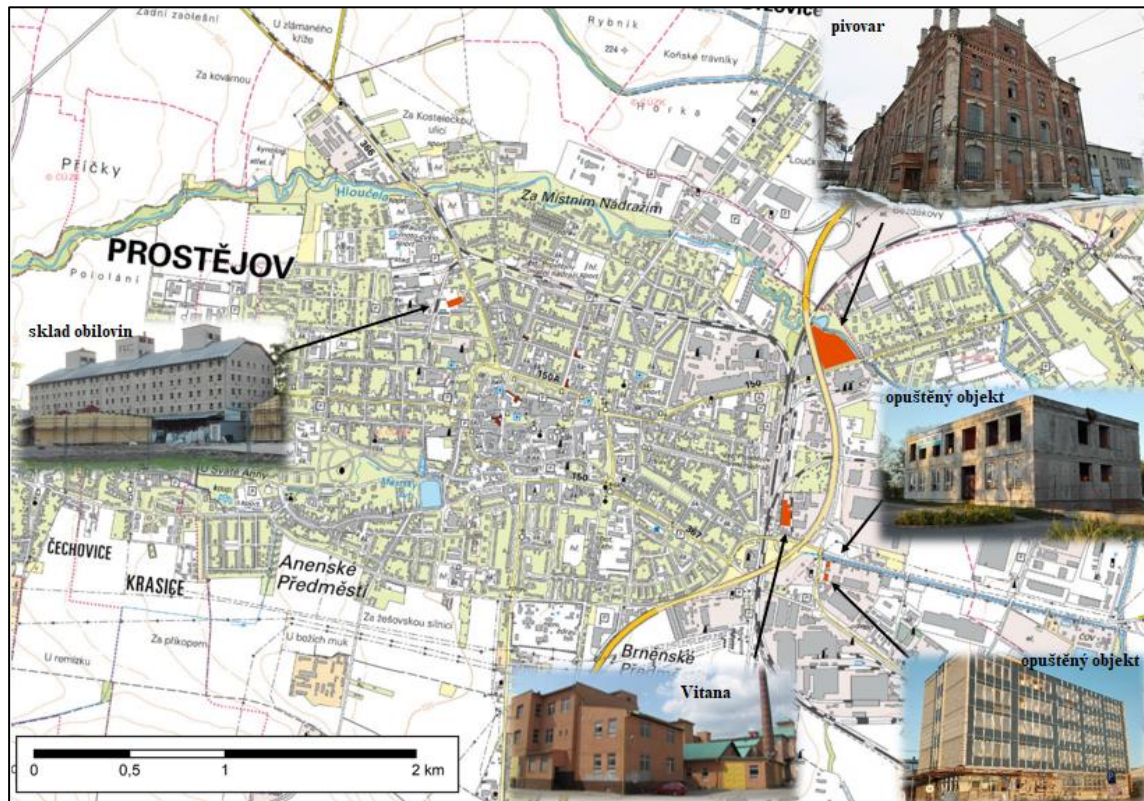
Zdroj: vlastní zpracování, seskupené zdroje

5.4.5. Lokalizace průmyslových brownfields

Problematika brownfieldových nemovitostí, lokalit, či pozemků, které v průběhu let ztratili funkční hodnotu najdeme v každém městě několik. Historicky průmyslové město Prostějov zažilo mnoho hospodářských vzestupů, ale i úpadků, které poznamenaly řadu podniků. V posledních letech se stalo globálním trendem revitalizovat tyto chátrající komplexy. Objekty se často nacházejí v lukrativních částech města.

Mezi hlavní prostějovské brownfielddy patřily zkrachovalé sladovny nacházející se v blízkosti centra. Dnes jsou tyto objekty z velké části zastavěné novými bytovými komplexy, nebo zde probíhá výstavba. V samém srdci Prostějova nalezneme rozsáhlou plochu po bývalé sodovkárně, která do konce roku 2017 sloužila jako neupravené parkoviště. V současné době na pozemku probíhají archeologické výzkumy. Město Prostějov vede právní spor s developerem společnosti Manthellan o vlastnictví pozemků, který zde zvažuje vybudovat novou obchodní galerii. V Prostějove se i tak najdou tři objekty, které do dnešního dne nenašly žádné využití. Největší opuštěnou budovou se složitými vlastnickými poměry je bývalý areál pivovaru, který v městské části Vrahovice chátrá od roku 1999. Nepatrná část podniku je využívána jako sklady. Dnes je podnik o výměře 38 000 m² nabízený realitní kanceláří za 39 mil. (Reality 2018). Další objekt nalezneme v ulici Kostelecká, zde se jedná o bývalý sklad obilovin

s prozatím nejasnou budoucností. Nejmenší budovy leží na křižovatce Kralická a Kojetínská. O sousedící objekty nejeví dlouhé roky nikdo zájem.

Obr. 20 Přehled průmyslových brownfieldů ve městě Prostějov
Zdroj: ArcMap 2018, vlastní zpracování

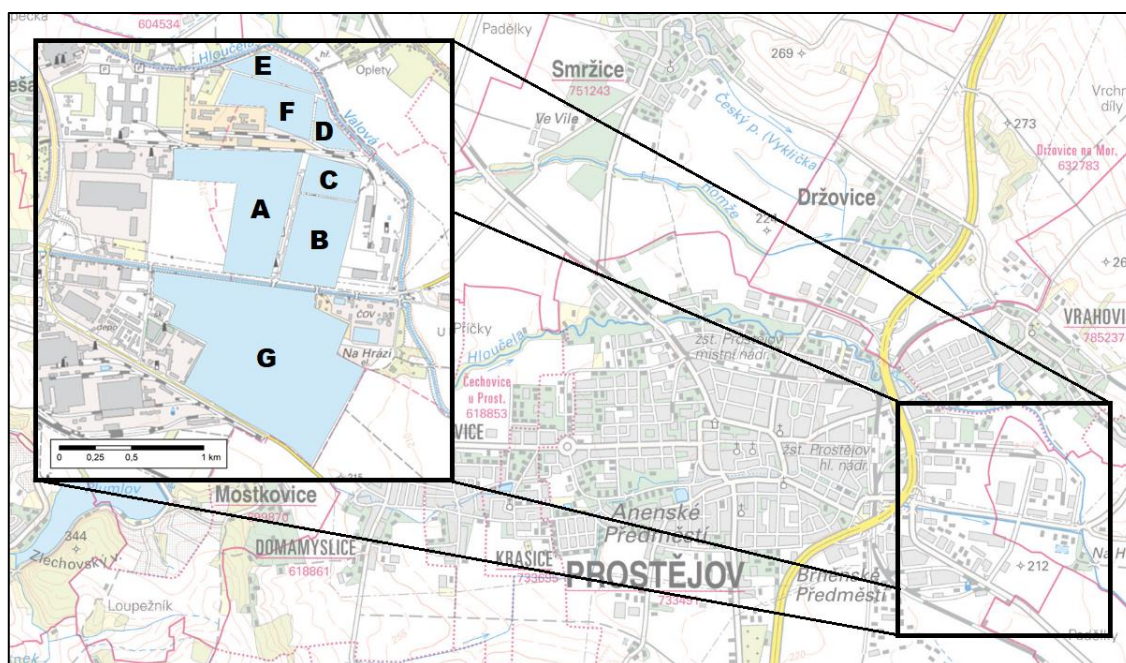
5.4.6. Průmyslové zóny

První iniciativa na vybudování průmyslové zóny započala rokem 1998. Plocha s možností maximálního rozšíření byla vymezena dálniční sítí, železniční sítí a tokem říček Hloučela a Valová. Plocha se rozprostírá na katastrálním území Prostějova a Kralic na Hané. Nejrozšířenější průmyslová plocha s různorodými podnikatelskými aktivitami vznikla při ulici Kralická, Kojetínská a Průmyslová, které spojuje kruhový objezd s přímým napojením na dálnici D46. Optimální poloha pro dojíždějící zaměstnance je dána blízkostí hlavního autobusového a železničního nádraží propojené přímým spojením MHD ve vzdálenosti cca 1,5 km.

V roce 2001 došlo ke kompletní vybavenosti inženýrskými sítěmi a komunikací v ulici Kralická na území o výměře 27, 5 ha, která byla rozdělena do tří sektorů A-C. V druhé etapě mělo nastat rozšíření pozemků o sektory D-F, které z důvodu vyhlásky zátopového území byly v roce 2003 zamítnuty. Třetí etapa přinesla v roce 2005 rozšíření průmyslové lokality o sektor G, nacházející se mezi ulicí Kralická

a Kojetínská. Přípravy území pro nové investory zahrnovalo plochu 21 ha s možností odkupu a rozšíření zóny o dalších cca 40 ha (Statutární město Prostějov 2014). Ostatní prostějovské podniky našly svá místa v různých částech města. V některých případech se jedná o okrajové městské části, hlavní výpadové silnice, či historické působení podniků v dnes již v zastavěném území.

V současné době jsou všechny možné pozemky nacházející se v průmyslové zóně Kralický Háj vyprodány. Poslední investor využil parcely po textilním podniku OP, kde v roce 2018 zahájila výstavbu ruská společnost Danaflex. Nové společnosti si budou muset na nové pozemky počkat. Město plánuje vybudovat novou průmyslovou zónu v ulici Brněnská, která je prozatím ve výhledu (Prostějovský Večerník 2017).

Obr. 21 Přehled polohy jednotlivých průmyslových zón
Zdroj: ArcMap 2018, vlastní zpracování

Tab. 4: Přehled společností nacházející se v daném průmyslovém sektoru

Sektor A	Hopi, Danaflex
Sektor B	Feico, Windmöller & Hölscher Machinery
Sektor C	Windmöller & Hölscher Machinery
Sektor G	Mubea, MB TOOL, Weber

Zdroj: Statutární město Prostějov 2014

6. Závěr

Tato práce si kladla za cíl shrnout průmyslový vývoj města Prostějov, který se začal formulovat v druhé polovině 18. století. Práce byla analyzována z širšího geografického hlediska, která mimo ekonomickou složku zachycovala změny sociální, demografické, či sídelní. Hlavním tématem, na které jsem se v bakalářské práci zaměřila, byla transformace průmyslu po roce 1989, která sebou nesla řadu strukturálních změn. Práce je rozdělena do průmyslových etap, ve kterých si lze povšimnout odlišnosti vývoje průmyslových sektorů.

Vývoj města Prostějov je doprovázen bohatou historickou minulostí. Předindustriální doba se vyznačovala pozvolným ekonomickým rozvojem spojený se zemědělskou činností. Tato etapa těžila z výhodné polohy nacházející se v úrodné zemědělské oblasti. První vzniklé podniky souvisely s výrobou zemědělských strojů a zpracováním zemědělských plodin. Industriální éra se vyznačovala rychlým rozvojem oděvních podniků, které zasáhly do prudkého demografického vývoje. Prostějov se stal hlavním městem módy v národním, i mezinárodním měřítku. V počátcích rozvoje tohoto odvětví stál věhlasný podnik rodiny Mandlů. Největší společností industriální éry zabývající se výrobou zemědělské techniky byla společnost WIKOV. Etapa znárodněného průmyslu se ve městě Prostějov vyznačovala znárodněním velkých oděvních podniků v rámci daných odvětví. Takto v Prostějově vznikl nejslavnější textilní závod OP Prostějov. Po roce 1989 došlo k ekonomické transformaci a privatizaci průmyslu. V důsledku těchto změn došlo k diverzifikaci průmyslových odvětví spojené s přílivem zahraničních investorů. Textilní průmysl i se slavným podnikem OP Prostějov upadal v důsledku zapříčiněné dovozem levné konfekce z Asijských zemí. Do popředí se dostával strojírenský průmysl, který v současné době tvoří s řadou zahraničních firem nejrozsáhlejší odvětví. Největším společností zaměstnávající nejvíce lidí je firma Mubea. Většina velkých společností je lokalizována v rozsáhlé průmyslové zóně Kralický Háj, která se nachází v těsné blízkosti dálnice D46. V současné době se město Prostějov intenzivně zabývá revitalizací objektů a pozemků po průmyslových brownfields, které z velké části přeměňuje v bytové komplexy. Průmysl se v posledních letech potýká s nedostatkem pracovních sil, který je ovlivněn nízkou nezaměstnaností s pouhými 3 %. Problém vyvolaný přesycením ekonomického trhu může ovlivnit budoucí rozvoj nejen města Prostějov. Tento fakt se momentálně stává bariérou růstu budoucí ekonomiky.

7. Summary

This thesis aimed at summarizing the industrial development of the town Prostějov, which started to be formulated in the second half of the 18th century. The work was analyzed from a wider geographic point of view, which, outside the economic component, reflected social, demographic, or residential changes. The main topic of my bachelor thesis was the transformation of the industry after 1989, which brought about a number of structural changes. The work is divided into industrial stages, where the differences in the development of industrial sectors can be noticed.

The development of the town of Prostějov is accompanied by a rich historical past. Pre-industrial times were characterized by gradual economic development linked to agricultural activity. This stage benefited from an advantageous position in the fertile agricultural area. The first companies were related to the production of agricultural machinery and the processing of agricultural crops. The industrial era was characterized by the rapid development of clothing businesses that hit dramatic demographic developments. Prostějov became the capital of fashion at the national and international level. A renowned Mandl family was at the beginning of the development of this industry. WIKOV was the largest company of industrial age in the field of agricultural production. The Stage of Nationalized Industry in Prostějov was characterized by the nationalization of large garments within the industry. Thus, the most famous textile factory in Prostějov was established in Prostějov. After 1989 there was an economic transformation and privatization of the industry. As a result of these changes, there has been diversification of industries linked to inflows of foreign investors. The textile industry and the famous company OP Prostějov fell due to imports caused by cheap clothing from Asian countries. The engineering industry got to the fore, which is currently the largest branch of industry with a number of foreign companies. The largest company that employs most people is Mubea. Most large companies are located in the extensive industrial zone Kralický Háj, which is located close to the D46 motorway. At present, the town of Prostějov intensively deals with the revitalization of buildings and land for industrial brownfields, which are largely transformed into apartment complexes.

8. Použitá literatura a zdroje

Literatura

- APPIGNANESI, R. (1996): *Postmodernismus*. Praha: Ando, 176 s.
- BARTOŠ, H. a kol. (1999): *Prostějov: dějiny města*. 2. vyd. Prostějov. 263 s.
- BAUMAN, Z. (2000): *Globalizace: důsledky pro člověka*. 1. vyd. Mladá fronta, Praha, 157 s.
- BĚLOHRADSKÝ, V. (2007): *Společnost nevolnosti: eseje z pozdější doby*. 1 vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 93-111.
- BRÁCHA, S. (2008): *Industria Wichterlensis 1878-2008: 130 let tradice výroby zemědělských strojů v Prostějově*. Prostějov: O.S. Industria Wichterlensis, 36 s.
- CLARKE, S. (1990): *The Crisis of Fordism and the Crises of Capitalism*, University of Warwick, s. 5-6.
- CYDLÍK, T. (2009): *Historie a současnost podnikání na Prostějovsku*. 1 vyd. Žehušice: Městské knihy, 255 s.
- DAVID, P. (2005): *VHJ oděvní průmysl Prostějov*. Prostějov: odpor propagace Oděvního průmyslu, 11 s.
- DEAR, M., FLUSTY, S. (1998): *Postmodern Urbanism: Annals of the Association of American Geographers*, s. 50-72.
- DEMEK, J., MACKOVČIN, P. (2006): *Zeměpisný lexikon ČR: Hora a nížiny*. Brno: AOPK ČR, 560 s.
- DYGRÝN, J. (2008): *Industrializace města Humpolec a její geografická dimenze*. [Diplomová práce]. Olomouc, Pff UP. 68 s.
- GRŮZOVÁ, L. (2000): *Prostějov: dějiny města*. 1. vyd. Prostějov. 279 s.
- HOFFMAN, A. (2009): *Taylorism and Fordism*. Academic program, 5 s.
- HOZÁK, J., SCHEUFLER P. (2007): *Tvář průmyslové doby*. Praha, ČVUT, s. 7-24.
- HURBANOVÁ, L. (2014): *Vývoj urbanizace ve světě a současné postmoderní město*. [Disertační práce]. Brno, MU, s. 17-68.
- KRAJÍČEK, L. (1982): *Geografie průmyslu*. Praha: SPN, 15 s.
- KUČEROVÁ, L. (2013): *Prostějovské historické stavby v kontextu dějin města*. [Diplomová práce]. Olomouc. UP, s. 15-18.
- KUNC, J (2005): *Transformace českého průmyslu po roce 1989 – vliv přímých zahraničních investic*. [Disertační práce]. Brno, Pff UP.
- KÜHNDEL, J. (1968): *Čtyřistapadesát let prostějovské starorežné: K dějinám výsadního domu U zeleného stromu v Prostějově*. Brno, Fruta, 55 s.
- MAIER, K. (2005): *Hospodaření a rozvoj českých měst 1850 -1938*. Praha: ACADEMICA, 543.
- MUSIL, J. (2002): *Zrod velkoměst*. Paseka, 352 s.
- POPJAKOVÁ, D. (1997): *Základné kapitoly z geografie priemyslu*. Prešov: Prešovská univerzita, s. 12-14.
- POPJAKOVÁ, D. (2001): *Transformácia priemyslu v regióne Šariša*. Geografická práce IX 1, Prešov: Prešovská univerzita, 240 s.
- SOMMER, K., GÍMEŠ, E (1970): *Z dějin oděvního průmyslu na Prostějovsku: K pětadvacátému výročí zřízení národního podniku Oděvní průmysl v Prostějově 1946-1971*. Prostějov: Oděvní průmysl v Prostějově, 346 s.
- STRUPKOVÁ, J., KRATOCHVÍL, P.: (1984): *Vaše perspektiva: OP Prostějov*. Prostějov: knižní výroba, 23 s.

ŠKODOVÁ – PARMOVÁ, D. (2006): *Historický vývoj vybraných odvětví hospodářství ČR a jeho dopady na její úlohu v integračním procesu v Evropě*. 1. vyd. Jihočeská univerzita, 230 s.

VACKOVÁ, B., FERENČUHOVÁ, S., GALČÁKOVÁ, L. a kol. (2010): *Československé město včera a dnes: Každodennost reprezentace výzkumu*. Červený Kostelec.

VINCENEC, T. (2016): *Nenápadný půvab prostějovské industrie*. Prostějov: Walker reklamy, 272 s.

Internetové zdroje

Český statistický úřad, 2016 [online]: *Charakteristika okresu Prostějov* [cit. 2017-18-5]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xm/okres_prostejov

Český statistický úřad, 2016 [online]: *Demografická ročenka Olomouckého kraje: Složení obyvatelstva podle věku* [cit. 2017-6-6]. Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-i5pdcp3quf>

Český statistický úřad, 2016 [online]: *Demografická ročenka města Prostějov* [cit. 2017-6-6]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/mesta-v-cr-pism-p-a-r>

Český statistický úřad, 2016 [online]: *Demografická ročenka okresu Prostějov* [cit. 2017-6-6]. Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/olomoucky-kraj-lxud0kpn39>

Český statistický úřad, 2016 [online]: *Veřejná databáze města Prostějov* [cit. 2017-10-6]. Dostupné na: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi>

Český statistický úřad, 2015 [online]: *Obyvatelstvo podle věkových skupin a rodinného stavu* [cit. 12-6-2017]. Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-b7w74kpt51>

Český statistický úřad, 2012 [online]: *Statistická ročenka Olomouckého kraje: Složení obyvatelstva podle věku* [cit. 2017-12-6]. Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/czso/711011-12-r_2012-04

Český statistický úřad, 2016 [online]: *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005* [cit. 2017-12-6]. Dostupné na:

Statutární město Prostějov, 2005 [online]: *Strategický plán rozvoje města* [cit. 2017-15-6]. Dostupné na: <https://www.prostejov.eu/cs/podnikatel/strategicke-dokumenty/strategicky-plan-rozvoje-mesta-prostejova-2005.html>

Sčítání bytů, domů a lidu, 2011 [online]: *Počet obyvatel podle vybraného území* [cit. 2017-22-6]. Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/sldb/pocet-obyvatel-a-domu-podle-vysledku-scitani-od-roku-1869>

Oldmaps.geolab, 2011-2017 [online]: *III. Vojenské mapování* [cit. 2017-6-9]. Dostupné na: http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=3vm

Moravská Vodárenská, 2013 [online]: *Média* [cit. 2017-6-9]. Dostupné na: <http://www.smv.cz/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2013/voda-nad-zlato-aneb-odkud-tece-nase-kohoutkova-ol/>

Veřejný rejstřík a Sběrka listin, 2017 [online]: *Obchodní rejstřík* [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://www.or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>

Pivovary.info, 2018 [online]: *Historie* [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://www.pivovary.info/historie/p/prostejov.htm>

Castellopv, 2018 [online]: *Historie* [cit. 2018-23-03]. Dostupné z: <http://castellopv.cz/historie/>

Wikov 2018 [online]: *Historie* [cit. 2018-23-03]. Dostupné z: <https://www.wikov.com/cs/o-nas/historie>

Česká cesta se po všech stránkách vyplácí, 2013 [online]: *Komunální technika* [cit. 2018-23-02]. Dostupné z: <http://komunalweb.cz/ceska-cesta-se-po-vsech-strankach-vyplaci/>

Wisconsineng, 2018 [online]: *O společnosti* [cit. 2018-23-02]. Dostupné z: <http://www.wisconsineng.cz/cz/m/o-spolecnosti/>

Hanakov, 2018 [online]: *O firmě* [cit. 2018-23-2]. Dostupné z: <http://www.hanakov.cz/o-firme/>

Testportál, 2018 [online]: *Hanakov-Prostějov* [cit. 2018-23-3]. Dostupné z: <https://testportal.cz/recenze/hanakov-prostejov/>

Kus každého srdce je v každém z našich výrobků, 2017 [online]: *Stavební investorské noviny* [cit. 2018-23-2]. Dostupné z: <http://tvstav.cz/clanek/4614-kus-naseho-srdce-je-v-kazdem-z-nasich-vyrobků>

Neva, 2016 [online]: *O nás* [cit. 2018-23-02]. Dostupné z: <http://www.nevapv.cz/o-nas>

Laser technology, 2016 [online]: *O firmě* [cit. 2018-23-02]. Dostupné z: <http://www.lasertechnology.cz/o-firme.html>

Firmám se daří čím dál víc. Ale odborníků mají málo, 2015 [online]: *Mladá fronta dnes* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://wuh-prostejov.jobs.cz/_customer/wuh-prostejovjobs.cz/wp-content/themes/default/images/16-10-2015.jpg

Windmöller & Hölscher, 2018 [online]: *Profil* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.wuh-machinery.com/en/profile/wh-machinery/>

Windmöller & Hölscher, 2018 [online]: *Profil* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://wuh-prostejov.jobs.cz/wh-v-cr/>

Strojírny Prostějov, 2017 [online]: *Společnost* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.sppv.cz/spolecnost/>

Kendrion, 2018 [online]: *About us* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.kendrion.com/automotive/passenger-cars/en/about-us/locations/czech-republic-prostejov.html>

Kendrion, 2018 [online]: *About Kendrion* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.kendrion.com/group-services/en/>

Maier, 2018 [online]: *Historie* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.maier.es/cs/>

Maier CZ se v Prostějově zabydlel a chystá rozšíření, 2017 [online]: *Prostějovský Večerník* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.vecernikpv.cz/co-se-stalo/zpravodajstvi/20321-maier-cz-se-v-prostejove-zabydlel-a-chysta-rozsireni>

MB TOOL, 2018 [online]: *O nás* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.mbtool.cz/o-nas>

SLÉVÁRNA ANAH Prostějov, 2016 [online]: *O nás* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.slevarna-anah.cz/Article.asp?nDepartmentID=1&nArticleID=1&nLanguageID=1>

Hanácké železářny a pérovny, 2018 [online]: *O společnosti* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.hzp.cz/uvod>

Třinecké železářny, 2018 [online]: *O nás* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://www.trz.cz/web/trzocel.nsf/link/spolecnosti_skupina_cz#perovny

Mubea, 2018 [online]: *Podnik* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.mubea.com/cz/company/>

Mubea rozšířila výrobu v Prostějově. Do nové továrny nabere 570 lidí, 2017 [online]: *euro portál* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/mubea-rozsiri-vyrobu-v-prostejove-do-nove-tovarny-nabere-570-lidi-1327051>

H&D, 2018 [online]: *O firmě* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.e-hd.eu/top/cz/>

Koutný, 2018 [online]: *O nás* [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.koutny.cz/cs/o-znacce-koutny>

Prostějov je stále městem módy, říká šéf oděvní firmy. Začínal ve skladu, 2017 [online]: *O nás* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://olomouc.idnes.cz/spolumajitel-odevni-firma-a-podnikatel-olomouckeho-kraje-2016-pavel-koutny-odevy-uniformy-moda-p-ijm-/olomouc-zpravy.aspx?c=A170227_2308830_olomouc-zpravy_lds

Budova Cíle se změní k nepoznání. Výroba v ní ale zůstane dál, 2014 [online]: *Prostějovský deník* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/budova-cilu-se-zmeni-k-nepoznani-vyroba-v-ni-zustane-dal-20140602.html

AMF Reece, 2018 [online]: *O nás* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.amfreece.cz/d2-amf-reece.html>

Gala, 2017 [online]: *O nás* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.gala.cz/cz/on-nas/>

Toray, 2018 [online]: *O nás* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.toray.cz/about/index.html>

Makovec, 2018 [online]: *Historie firmy* [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.makovec.cz/o-firme>

Agrofert, 2018 [online]: O Agrofertu [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.agrofert.cz/o-agrofertu>

Profrost, 2018 [online]: *Historie* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <http://www.profrost.cz/cs/o-nas/historie/>

Sladovny Soufflet ČR, 2018 [online]: *O společnost* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: http://www.slad.cz/o_spolec.php

Soufflet Agro, 2018 [online]: *Soufflet Group* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <http://www.soufflet-agro.cz/cs/soufflet-agro/soufflet-group/>

Castello, 2018 [online]: *O nás* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <http://castellopv.cz/>

Agrofert, 2018 [online]: *Naše společnosti* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://www.agrofert.cz/nase-spolecnosti/92/penam-a-s>

Palírna U Zeleného stromu, 2017 [online]: *O palírně* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://www.palirnauzelenehostromu.cz/nas-pribeh>

Vitana, 2018 [online]: *Historie* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://vitana.cz/o-nas/historie>

Ruský investor v Prostějově zaměstná stovky lidí. “Přiklepli“ mu pozemky, 2018 [online]: *Prostějovský deník* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: https://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/rusky-investor-v-prostejove-zamestna-stovky-lidi-priklepli-mu-pozemky-80170404.html

DT – Výhybkárna a strojírna, 2018 [online]: *O nás* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://www.dtsv.cz/historie-spolecnosti>

Průmyslová zóna v Kralickém Háji: Takřka vyprodáno, 2017 [online]: *Prostějovský Večerník* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <http://www.vecernikpv.cz/co-se-stalo/zpravodajstvi/19644-prumyslova-zona-v-kralickem-haji-takrka-vyprodano>

Statutární město Prostějov, 2014 [online]: *Průmyslové zóny* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://www.prostejov.eu/cs/podnikatel/prumyslove-zony/>

Reality, 2018 [online]: Komerční nemovitosti [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://reality.idnes.cz/detail/prodej/komercni-nemovitost/prostejov-vrahovicka/5a888290a26e3a137075167e/>

Strategický plán rozvoje města Prostějov, 2005, 2006 [online]: Statutární město Prostějov [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://www.prostejov.eu/cs/podnikatel/strategicke-dokumenty/>

Weber, 2018 [online]: *O nás* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://www.weber-terranova.cz/informace/o-weber/kdo-jsme.html>

Alper, 2006 [online]: *O firmě* [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <http://www.alper.cz/o-firme.php>

Novinové články

Historie sladovnictví na Prostějovsku, 1984. Štafeta.

Vitana v Prostějově končí, 1999. Rovnost.

Hledají další pracovníky, 1992. Rovnost.

Tržby OP Prostějov vzrostly o desetinu, 1999. Hospodářské noviny.

Oděvnímu podniku Prostějov hrozí konkurz, 1999. Rovnost.

OP Prostějov uzavřel dva své závody, 2006. Hospodářské noviny.

Další oběť tvrdé měny: OP Prostějov Propouští, 2008. Hospodářské noviny.

Bývalý šéf OP Tuhý dostal pět let. Navíc má vrátit 26 miliónů, 2015. Hospodářské noviny.

Prostějovský textilní gigant mizí z očí, 2014. Právo.

Seznam zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
BPEJ	Bonitní-půdně ekologická jednotka
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
CNC	Computer numerical control
PP	Polypropylen
VW	Volkswagen
EU	Evropská unie
Např.	Například
ČR	Česká republika
Cca	Cirka
MHD	Městka hromadná doprava